

UNIVERZITA KARLOVA
HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Proměny rodiny v čase
Changes of the family over time

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Petr Sak, CSc

Autor:

Veronika Balková

Praha 2017

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu své bakalářské práce panu doc. PhDr. Petrovi Sakovi, CSc za cenné rady a čas, který mi ochotně věnoval při konzultacích. Děkuji všem respondentům, kteří mi poskytli rozhovor. Na závěr bych chtěla poděkovat své rodině za psychickou podporu během svého studia.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci „Proměny rodiny v čase“ vypracovala samostatně s použitím níže uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

Veronika Balková

Anotace

Rodina je důležitá pro každého z nás a vždy bude důležitým činitelem naší společnosti. Bakalářská práce na téma Proměny rodiny v čase je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou.

Teoretická část je zaměřena na proměny rodiny v posledních desetiletích, zvláště na její změny a krize. Dále se v teoretická část zabývá definováním rodiny, její funkcí a typu, historií, rozdělení rolí muže a ženy v rodině a trávením volného času v rodině.

Praktická část je tvořena kvalitativní metodou, která zjišťuje názory oslovených žen na rodinu a její proměny.

Annotation

Family is important for all of us and it will always be major element of our community. Bachelor thesis on theme „Changes of the family over time“ can be divided into two parts – theoretical and practical.

Theoretical part is focused on changes of the family in past decades, especially to its changes and crises. Theoretical part follows up defining family, its functions and types, its history, distribution of roles between men and women and spending free time in a family.

Practical part of thesis is formed qualitatively and it investigates the opinions of interviewed women on family and its changes.

Klíčová slova

Rodina, proměny rodiny, znaky rodiny, funkce rodiny, současná rodina, krize rodiny, rozdělení rolí, životní styl

Keywords

Family, changes of the family, the family characteristics, family function, present family, family crisis, distribution of roles in family, lifestyle

Obsah

Úvod	7
Teoretická část	8
1. Rodina.....	9
1.1 Definice rodiny	9
1.2 Typy rodin	10
1.3 Funkce rodiny	11
2. Historické pojetí rodiny	15
2.1 Rodina v pravěku.....	15
2.2 Rodina Řecká a Římská.....	16
2.2 Rodina ve středověku	17
2.3 Rodina v novověku.....	17
3. Proměny rodiny	19
3.1 Současná rodina.....	20
3.2.1 Znaký současné rodiny	21
4. Krize současné rodiny	23
4.1 Odkládání mateřství.....	23
4.2 Rozvodovost	23
4.3 Dvoukariérová rodina	25
4.4 Rodina s jedním rodičem.....	26
5. Postavení muže a ženy v rodině a vymezení rolí.....	28
5.1 Historický pohled na ženu	28
5.2 Postavení muže a ženy v rodině	28
5.3 Dělbá rolí v rodině	30
6. Životní styl současné české rodiny	32
6.1 Životní styl rodiny	32
6.2 Volný čas rodiny.....	33
6.3 Hodnotová orientace.....	34
Praktická část.....	36
7. Úvod do problematiky.....	37
7.1 Výzkumná metoda a cíl výzkumu	37
7.2 Technika sběru dat.....	37
7.3 Výběr výzkumného vzorku, prostředí a časový plán.....	39

7.4	Charakteristika respondentů	40
8.	Analýza a zhodnocení výzkumu	41
8.1	Rodina.....	41
8.2	Pohled na manželství	44
8.3	Názor na rozvodové řízení a udržení manželství kvůli dětem.....	46
8.4	Role muže a ženy v rodině	48
8.5	Volný čas v rodině	49
Závěr	51
Summary	53
Seznam literatury	54
Seznam příloh:	56

Úvod

Rodina je důležitá pro každého z nás. Pro většinu lidí znamená smysl života a představuje nepostradatelnou instituci, která jim dává pocit jistoty, bezpečí a podpory. Každý člověk potřebuje pocit sounáležitosti, někam patřit a mít se o koho opřít.

V dnešní době dochází ke změně rodiny, která souvisí s přechodem od tradičního modelu rodiny k postmoderní. Mění se představy o fungování rodiny, uzavření manželství a také se mění rozdělení rolí muže a ženy v rodině.

Často se hovoří, že dnešní neboli současná rodina prochází mnoha krizemi, rozpadají se pevné rodinné vazby a velkým hitem je odkládání rodiny do pozdějšího věku. Rodina je odkládána na dobu, kdy jsou již oba partneři finančně zajištěni a žena dosáhne své kariéry.

Tak jak se změnila rodina, proměnily se i vztahy mezi členy rodiny a v neposlední řadě se také proměnilo očekávání toho, co má tato instituce poskytnout svým členům.

Cílem této bakalářské práce je charakterizovat vývoj rodiny a zaměřit se na její proměny v současné době.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou.

V první kapitole teoretické části se zabývám definicí rodiny, jejími funkcemi a typy. Druhá kapitola je zaměřena na historii rodiny od pravěku až po současnou rodinu. Třetí kapitola je zaměřena na proměnu rodiny. Zaznamenávám změny, které rodina prožívá a zaměřuji se zde na současnou rodinu, její charakteristiku a znaky. Ve čtvrté kapitole se dostávám ke krizím, které současná rodina prožívá. Zabývám se zde odkládáním mateřství, rozvodovostí, dvoukariérovým manželstvím a v neposlední řadě rodinou s jedním rodičem. Předposlední kapitola teoretické části je zaměřena na postavení muže a ženy v současné rodině. Zabývám se vývojem ženy ve společnosti a postupným úpadkem muže jakožto „hlavy rodiny“. Poslední kapitola je věnována životnímu stylu současné rodiny. Pojednávám o životním stylu jako takovém, o trávení volného času v rodině a o její hodnotové orientaci.

Pro praktickou část mé bakalářské práce jsem zvolila kvalitativní sondu vedenou metodou rozhovoru s vybranými členy rodin, kteří popíší svůj názor na rodinu, manželství, rozdělení rolí muže a ženy v rodině a trávení volného času s rodinou. Tato část mé práce podpoří či vyvrátí teoretické koncepce, kterými se zabývám.

Teoretická část

1. Rodina

Rodina, příbuzenství a manželství se týkají nás všech, neboť utvářejí prostředí, v němž trávíme značnou část života (Goody, 2006).

Rodina se stává prvním modelem společnosti, s níž se dítě setkává. „Předurčuje jeho vývoj, jeho vztahy k jiným skupinám lidí. Rodina dítě orientuje na určité hodnoty, vystavuje ho určitým konfliktům, poskytuje mu určitý typ podpory. Tímto způsobem osobitě zabarvuje to nejpodstatnější, co dítěti předává – sociální dovednosti, bez nichž se v dospělosti neobejde.“ (Matoušek, 1993, s. 9)

Kraus rodinu vidí jako malou, společně žijící skupinu lidí spojenou pokrevními svazky a úzkými citovými vazbami (Kraus, 2001). Smyslem a náplní rodiny je utvářet relativně bezpečný, stabilní prostor a prostředí pro sdílení, reprodukci a produkci života lidí (Kraus, 2013). Jedná se tedy o přirozené prostředí, do něhož se rodíme, v němž vyrůstáme, učíme se partnerským vztahům. Rodina ovlivňuje náš celý život ať výchovou, či chováním k nám i k ostatním příbuzným.

Matoušek (1993) zastává názor, že rodina odnepaměti existuje proto, aby lidé mohli pečovat o své děti, s tímto názorem souhlasím, jelikož každý rodič by měl nebo alespoň se snažit plnit své povinnosti vůči dítěti a tím zajistit spokojený vstup do života dítěte. Rodina je též biologicky významná pro udržení lidské společnosti a zprostředkovává jedinci vrůstání do jeho kultury a společnosti.

1.1 Definice rodiny

Definici pojmu rodina najdeme u mnoha pedagogických, psychologických i sociologických autorů velké množství. I podle různých slovníků vědních disciplín nedochází ke sjednocení tohoto pojmu.

Pedagogický slovník (2009) se při pojmu rodina zaměřuje především na jednotlivé funkce a typy rodin. Psychologický slovník (2009) se zaměřuje na spojení členů rodiny pokrevními vztahy či manželstvím, vzájemnou pomoc při řešení problémů a emocionální klima. Tato definice podle mého názoru není úplně výstižná. Členové rodiny jsou spojeny citovou vazbou. Stále častěji se setkáváme s rodinami, které nejsou spojené svazkem manželským či rodinami, v nichž žije jeden rodič s dítětem nebo více dětmi. Sociologický slovník vyznačuje rodinu jako nejdůležitější společenskou skupinu a instituci, která je základním článkem sociologické struktury i základní ekonomickou jednotkou a jejímiž

hlavními funkcemi je reprodukce trvání lidského biologického druhu a výchova, resp. socializace potomstva, ale i přenos kulturních vzorů a zachování kontinuity kulturního vývoje. (Petrušek, s. 940)

Podle Možného rodina chrání své členy, nemění svůj tvar, vnitřní uspořádání a změny ve svém okolí vyrovnává. Vývoj či pokrok tím rodina ovšem nebrzdí, naopak: svou stabilitou dynamiku umožňuje a v jistém smyslu i podporuje, protože brání společenský systém před chaosem a zhroutilím. (Možný, I. Sociologie rodiny. 2002. s. 13.)

Giddens definuje rodinu jako skupinu osob spojených přímým příbuzenstvím, jejíž dospělí členové a členky na sebe berou zodpovědnost za děti.

Sobotková vymezuje rodinu takto: „Rodina je skupina lidí se společnou historií, současnou realitou a budoucím očekáváním vzájemně propojených vztahů. Členové jsou často vázání legálními manželskými svazky, adopcí, nebo společným uspořádáním života v určitém úseku jejich životní cesty“ (Sobotková, 2001, s. 22)

1.2 Typy rodin

V odborné literatuře existuje velké množství různých typologií rodin. Odborníci vycházejí při jejich dělení z určitých kritérií. Rodinu lze rozdělit:

Podle velikosti:

- **Nukleární** – muž a žena, kteří žijí ve společné domácnosti s vlastními nebo adoptovanými dětmi
- **Rozšířená** – kromě sezdaného páru a dětí žijí buď ve společné domácnosti, nebo udržují velmi blízké vztahy s rodinou další blízcí příbuzní. Rozšířená rodina může obsahovat prarodiče, sourozence s jejich druhy, tety a strýce s jejich synovci a neteřemi.
- **Prokreační** – rodina, kterou si jedinec založí sám
(Giddens, 2013)

Podle funkčnosti:

- **Funkční** – plní všechny funkce
- **Dysfunkční** – dochází k poruchám v plnění jedné či více funkcí, celkový život rodiny však není ohrožen, tyto rodiny se vyznačují například nejasnou komunikací, řešením problémů nebo vzájemným obviňováním (Sobotková, 2001)

- **Afunkční** - rodina není schopna zvládat své základní funkce, dochází k vážným poruchám, je vnitřně rozkládána a zásadně je narušován socializační vývoj dítěte (Kraus, 2014)

Podle členů

- **Úplná** – skládá se z otce, matky a nejméně jednoho dítěte
- **Neúplná** – jedná se o rodinu, v níž žije pouze matka nebo otec spolu s dětmi. Rodina se stává neúplnou z důvodu úmrtí jednoho z rodičů či rozvodu rodičů
- **Doplňená** – tato rodina vzniká po rozvodu rodičů, kdy jeden z rodičů naváže spolu s dětmi nový partnerský vztah (Kraus, 2014)

1.3 Funkce rodiny

Nároky a požadavky na rodinu v dnešní společnosti stále vzrůstají. Současná doba posílila význam rodiny jako útočiště před veřejným světem, rodinné prostředí se více než dříve stává protiváhou veřejného prostoru. Zejména v sociálně slabém prostředí rodina často vystupuje jako jediný opěrný bod, kam se její členové - děti, mohou uchýlit. Je tedy stále nenahraditelnou institucí, protože nejlepším způsobem spojuje specifické a univerzální – bez osobního, angažovaného zaujetí rodičů na osudu potomků by se děti vychovat nedaly a bez respektu k danému stavu společnosti a jejím potřebám také ne. (Matoušek, 1997)

Rodina plní mnoho funkcí – zabezpečuje své členy hmotně, pečuje o jejich zdraví, výživu a kulturní návyky, vytváří specifické socializační a výchovné prostředí pro děti, ovlivňuje je, chrání a podporuje.

Od 20. století rodina prochází mnoha změnami a důsledkem těchto změn je, že rodina plní některé funkce pouze dostatečně. Mezi takové důsledky lze zařadit stravování, které je čím dál tím častěji zajišťováno mimo domov, nebo vzrůstání péče školy a mimoškolních zařízení o výchovu dítěte, ale také lze zařadit vývoj od velké rodiny k malé. (Čáp, 1993)

Funkce rodiny výstižně popisuje Bohuslav Kraus:

- **Biologicko-reprodukční** – význam této funkce je důležitý jak pro společnost, tak pro jedince, především proto, že má zabezpečit stabilní reprodukční základnu. V zájmu celé společnosti tedy je, aby se narodil takový počet dětí, který tyto perspektivy naplnil. „Podle současného trendu ve většině vyspělých zemí je dítě často vnímáno jako překážka v profesním růstu a vlastní seberealizaci obou rodičů, a v rodinách s nižšími příjmy pak také jako přepych“ (Kraus, 2014, s. 81) stále více přibývá rodin, které plánují pouze jedno dítě nebo dokonce mladí lidé vůbec neuvažují, že by na svět přivedli dítě.
- **Sociálně-ekonomická** – tato funkce je významným prvkem v rozvoji ekonomického systému společnosti. Především se však rodina jako celek stává významným spotřebitelem, na němž je současný trh závislý. V rámci rodinného systému se pak uskutečňuje mnoho rozhodnutí, které se týkají využití materiálních a finančních prostředků, investic a výdajů (Kraus, Poláčková 2001).
- **Ochranná (zaopatřovací, pečovatelská)** – tato funkce zajišťuje životní potřeby všech členů rodiny. Dříve tuto funkci u nás přejímal zčásti stát (důchodové, nemocenské pojištění, povinné preventivní prohlídky, očkování). Nyní je rodina více zapojena a očekává se od ní větší spoluúčast na jejím plnění (finanční spoluúčast na zdravotní péči, domácí ošetřování)
- **Socializačně-výchovná** – tato funkce se zabývá socializací v rodině. Rodina je první sociální skupina, která učí dítě osvojovat si základní návyky a způsoby chování v běžné společnosti. Hlavní úkol této funkce je příprava dětí a mladistvých na vstup do praktického života. Dítě již od narození přijímá od rodiny celou řadu informací, které aktivně zpracovává v souladu se svými přirozenými vlohami, biologickými a psychickými potřebami, se svými zkušenostmi, ale i hodnotovými orientacemi a vzory, jimiž jsou pro dítě především rodiče a starší sourozenci. Dítě není pouze pasivním článkem, ale uplatňuje i svou vůli, své zájmy a orientaci. V úvahu musíme také vzít význam působení mladší generace na starší. V mnoha rodinách vedle sebe žijí tři generace, a proto vzrůstává i dosah socializačního působení dětí a mládeže na rodiče i prarodiče a v užší a širší rodině např. v zacházení s moderními komunikačními prostředky (Kraus, Poláčková, 2001).

- **Emocionální** – tato funkce je zásadní a nezastupitelná. Pouze rodina dokáže vytvořit potřebné citové zázemí, pocit lásky, bezpečí a jistoty.“ Stálé a vřelé citové klima má svůj nesporný význam nejen pro děti vyrůstající v rodině, ale prakticky pro všechny příslušníky rodiny, zvláště pak pro generaci nejstarší.“ (Kraus, Poláčková, 2001, s. 82). Udržování pozitivního rodinného klimatu je jeden z nejdůležitějších, avšak nejtěžších úkolů. Lze u nás sledovat, že přibývá mnoho rodin, které tuto funkci nenaplňují. Narůstá počet dětí citově deprimovaných, nebo i týraných (Kraus, 2014).

Nesmím opomenout sociálně-psychologické funkce rodiny, které vytvářejí podobu funkční rodiny, jež jsou podle Heluse (2015) nezbytné pro zajištění zdravého vývoje dětí a jejich zdárnou socializaci.

- **Rodina zajišťuje dítěti základní potřeby v raných stádiích jeho života.** Zajišťuje jeho psychické potřeby. Vytváří mu pravidelný režim, projevuje lásku, dává pocit bezpečí. Stará se o zajištění potřeb biologických, jako je potrava, tekutiny a další. Rodina znamená také domov, který každé dítě potřebuje, včetně sounáležitosti s blízkým člověkem, s nímž se může identifikovat.
- **Rodina uspokojuje potřebu domova, identifikovat se „svým člověkem“** (matkou, otcem). Na podkladu tohoto vědomí se formuje jeho bazální jistota pro život a potřeba začlenit se do společnosti.
- **Rodina utváří seberealizaci dítěte, součinnost s druhými.** Prostřednictvím svého chování a činů navazuje blízké vztahy s druhými i okolním světem
- **Rodina pozvolna uvádí dítě do vztahu k věcem rodinného vybavení,** záměrně i mimoděčně vede dítě, aby si vytvářely vztah k věcem, které jsou součástí rodinné výbavy a chápaly, že mají pro rodinu velký význam a je třeba s nimi zacházet šetrným způsobem, nepoškozovat je.
- **Rodina skýtá působící vzory chování,** vede dítě k empatii a učí ho, aby se stalo osobností a vidělo tak i druhé.
- **Rodiče upevňují a rozvíjejí odpovědnost dítěte za své chování** a ohleduplnost a úcty něčeho samozřejmého, co patří k životu jako jeho neoddělitelná součást.
- Dítě si prostřednictvím své matky a otce, starších sourozenců, prarodičů a dalších osob těsně spjatých s rodinou, **vytváří představu o širším okolí a dění**

ve světě. Poznává, jaká jsou práva a povinnosti jedince jako občana, problémy, které svět přináší a nástrahy, jimž je nutné se vyvarovat.

- **Rodina je pro děti i dospělé místem, kam se mohou uchýlit v případě životní bezradnosti, pochybností, je prostorem, ve kterém se jim dostane rady, péče a pomoci.** Poskytuje zázemí a rovnováhu v životě člověka, což přispívá k lepšímu zvládnání starostí a nejistoty.

2. Historické pojetí rodiny

2.1 Rodina v pravěku

Kořeny rodiny začínáme zaznamenávat již v mladší době kamenné, kdy se člověk dnešního typu objevuje na planetě. Je prokázáno, že tento člověk žil ve skupinkách, které byly pokrevně spřízněné.

Neolitická revoluce, která byla vyvolána oteplováním klimatu, díky němuž se lidé mohli začít usazovat na jednom místě, dokazuje existenci kultury, která byla postavena na ženských hodnotách. Pro ženy bylo posvátné rodit děti a pečovat o ně. Specializovaly se na výrobu keramiky, předení, tkaní a úpravu potravin. Hlavním zdrojem obživy bylo typické pro tuto dobu pěstování plodin, jehož se zúčastnili muži i ženy. Muži se zaměřovali na lovecké obřady, kterých se ženy nezúčastňovaly.

S rozvojem vojenství, řemesel, obchodu a se společenským postavením podle majetku, ženská kultura upadá a do popředí společnosti se dostávají muži.

Pro tuto dobu bylo typické časté stěhování za zdrojem obživy. Proto v loveckých a sběračských společnostech byly možné pouze rodiny malé, s nízkou porodností a dlouhou dobou na kojení. Matka by během cest nezvládla více jak jedno dítě, jelikož muži postupovali vpředu a měli v pohotovosti lovecké náčiní, ženy vzadu nesly celý majetek rodiny a malé děti.

Situace rodiny se po neolitické revoluci mění. Vznikají trvale obydlená a hospodářská území, rozvíjejí se řemesla a obchod. Kromě počtu dětí začíná stoupat i počet obyvatel na jednotlivých územích.

V době předklasické, hómerské, v 8. a 7. století př. n. l. byla rodina striktně patriarchální. Muži a ženy se oddělovali při jídle, ale po skončení jídla mohly ženy k mužům přisednout.

Oproti klasické době, měly ženy v době hómerské větší volnost, mohly se na veřejnosti pohybovat bez doprovodu. Mužům se tolerovaly konkubíny, levobočci mohli být otcem uznáni za legitimní potomky. Svatba i narození byly provázeny rituály. Po narození dítěte jej mohl otec dítě zavrhnout, pokud mělo viditelnou vadu. Dítě se v té době pojmenovávalo dvakrát, pátý den po narození bylo přijato do rodu a desátý den po narození dostalo vlastní jméno (Matoušek, 1993).

2.2 Rodina Řecká a Římská

Starověké Řecko velmi přispívalo k evropské kultuře. Přestože starověké Řecko tolik přispělo k evropské kultuře a římské právo se stalo klíčovým pro civilní spory, na úrovni rodiny nezanechaly klasické civilizace Evropě příliš výrazný odkaz (Goody, 2006).

Řecká společnost muže nutila ke sňatkům. Ve Spartě dokonce mužům, kteří se odmítli ženit, hrozil trest. Muž se neženil z lásky, důvod ke svatbě byl pouze ten, aby měl mužského následovníka, který by udržoval rodinný kult. Postavení ženy v rodině bylo podřízené – zdržovaly se v určité části domu, ven vycházely co nejméně, řádně pečovaly o chod domácnosti a vzdělání měly minimální.

Dítě bylo považováno za plnoprávnou bytost až v okamžiku, kdy dostalo vlastní jméno. Potraty ve starém Řecku byly povoleny, ale dbalo se na právo otců – žena mohla jít na potrat pouze tehdy, pokud měla souhlas manžela.

Oproti tomu Římané si rodiny cenili daleko více. Roku 450 př. n. l. sestavili staří Římané svůj první právní kodex Dvanáct desek, v něm prohlásili, že rodina je základní jednotkou společnosti.

Staří Římané rozlišují dva druhy sňatku. První druh se nazývá přísný, žena odcházela z otcovy péče do péče manžela a sňatek mohl být proveden obřadně (sněžení svatebního koláčku za přítomnosti kněží) nebo neformálně (ročním soužitím ženicha a nevěsty či symbolickým prodejem nevěsty ženichovi). Druhý sňatek, nazýván volný, představoval ponechání ženy v otcově péči, s veškerými majetkovými či dědickými následky (Matoušek, 1993).

V Římě bylo považováno za normu, že o výchovu dětí v domácnosti se staral otec, zároveň však bylo vhodné, aby kojenci zůstávali po určitou omezenou dobu s matkou. V raném věku tedy mohly děti zůstat v péči matky, později však výchova přešla do rukou otce (Goody, 2006).

Následkem římské krize, se dostává do krize i římská rodina. Zaznamenává se měnící se postavení ženy. Nemajetné ženy mohly pracovat jako švadleny, kadeřnice, porodní báby či vychovatelky. Majetné ženy mohly spravovat svůj majetek, pro tyto účely zaměstnávaly zvláštního správce. Oproti Řecku se římské ženy prosazovaly i v politickém životě. „Mužská reakce na svobodomyšlné ženy byla poněkud ostrá, když nepomohly pokuty, byly i ženy z nejvznešenějších rodin vypovídány do vyhnanství, aby nedávaly špatný příklad“ (Matoušek, 1993, s. 28).

Následkem krize zanikají staré formy uzavírání manželství a vzrůstá velký počet rozvodů, jelikož po právní stránce byly velmi snadné.

2.2 Rodina ve středověku

Po pádu starověkého římského impéria se mění způsob života. Většina obyvatel žije na venkově a živí se zemědělstvím.

Ve středověku bylo tolerováno mnohoženství, ale pouze bohatým a mocným lidem. Kdyby bylo tolerováno všem mužům, vedlo by k neřešitelným sporům o ženy. Je také prokázáno soužití ženy s více muži. „Existují zprávy o jarních oslavách plodivých sil přírody, během kterých byly sexuální styky povoleny všem se všemi“ (Matoušek, 1993, s. 29).

Sňatky domlouvali otcové nevěst, kteří za dceru dostali tzv. zasnubní dar. Po svatbě se vyžadovala absolutní věrnost obou partnerů. Cizoložství v této době bylo striktně zakázáno. Mohlo být potrestáno smrtí, prodáním pohlavních orgánů či vyhnáním do otroctví (Matoušek, 1993).

Rodina znamená společenskou jednotku i jednotku výrobní a výchovnou instituci. Dochází k přechodu od větších domácností k menším a tím se rodina posunula k párové jednotce a stala se reprodukčním a ekonomickým centrem společnosti (Goody, 2006).

Základem domácnosti je nukleární rodina, vzhledem k brzké úmrtnosti, je tří nebo čtyřgenerační rodina vzácností. Nejstarší generace předávala hospodářskou usedlost svým dětem a přestěhovala se na výměnek, kde od svých dětí očekávala jistou hmotnou podporu.

Dětství v této době bylo poměrně krátké. Již od raného věku děti vykonávaly práce v domácím povolání anebo odcházely z domu a vykonávaly domácí práce u jiných lidí.

Velmi časté byly druhé sňatky ovdovělých s příbuzným zemřelého. I ve středověku přetrvává vedoucí postavení muže a podřízená role ženy. Rodina představuje instituci, bez které by jednotlivec ve středověku mohl těžko existovat (Matoušek, 1993).

2.3 Rodina v novověku

Novověk přináší mnoho změn v oblasti rodiny. Hnutí emancipace žen umožnilo ženám ze středních vrstev dostupná některá povolání. Hnutí za emancipaci se formulovalo

nejprve ve Francii a poté v Anglii. Požadovala se rovnost mužů a žen před zákonem a právo na svobodnou volbu manželského partnera, která je podmíněna citovou náklonností.

Od 12. století se začíná zaznamenávat citový vztah muže a ženy a tímto se patriarchální rodina začíná rozpadat. Byla to do té doby rodina dosti otevřená vůči komunitě ji obklopující, zejména na venkově. Jednání jejích členů bylo pod veřejnou kontrolou, prožívali jen nízkého soukromí. Citové potřeby členů rodiny byly plně podřízeny hospodářským zájmům. Před rokem 1800 byla erotická zamilovanost výsadou šlechty. Ve středověku ji i šlechta pěstovala jen platonicky a odděleně od manželství (Matoušek 1997, s. 22).

Industrializace a rozvoj průmyslu přenesl práci z rodiny do továrny a soustřeďoval obyvatele do měst. Zavedení povinné školní docházky odvedlo děti z rodin. Na přelomu 19. a 20. století začaly pracovat v průmyslu ženy, někde i děti. Tím přestala mít domácí práce tržní hodnotu a stala se pro ženu přítěží. Na trhu práce žena měla, a dosud má, horší postavení než muž. Větší pracovní zatížení žen vedlo k většímu tlaku a vyvolávalo v rodinách větší napětí.

Muž přestává být jediným živitelem rodiny a tím mu začíná klesat jeho prestiž. Ve společnosti tak začal proces odstraňování rozdílů mezi muži a ženami. Došlo k výraznému narušení tradičního rozdělení ženských a mužských rolí.

Sňatky se začaly konat na přání snoubenců žít společně. Souhlas rodičů se sňatkem byl pouze formální záležitostí.

Rodina je místem uspokojování i frustrování citových potřeb, místem přerozdělování ekonomických hodnot, místem konzumu a rekreace. Nová doba posílila význam rodiny jako útočiště před veřejným světem (Matoušek, 1993).

3. Proměny rodiny

Rodina je formována a ovlivňována společností a během dějinného vývoje prošla řadou změn, které mají hluboké kořeny, a ve druhé polovině dvacátého století se znovu výrazně projeví. Anthony Giddens vyzoroval několik změn:

- Klesá vliv rodových klanů i dalších skupin, založených na příbuzenství
- Zesiluje trend svobodné volby partnera
- Ženská práva získávají stále širší uznání, pokud jde o dohodu o sňatku i posléze při rozhodování v rodině
- Vyšší míra sexuální svobody se nyní toleruje i ve společnostech, kdy byla dříve pro muže i ženy velmi omezena
- Existuje obecný trend rozšiřovat práva dětí
- Stejnopohlavní partnerství je přijímáno ve stále širší míře, i když v tomhle ohledu se situace v společnostech na světě liší (Giddens, 1999).

Také Ivo Možný (2002) se ve své publikaci zaměřuje na změny současné rodiny.

Podle Možného velká změna současné společnosti je prosazovaná svobodná volba partnera, dříve výběr partnera spadl spíše do rukou rodičů. Při výběru kladli důraz na partnerovo společenské postavení či majetkové poměry.

Mezi další změnu lze zařadit skutečnost, že počet rozvodů a nových manželství narůstá. Dříve znamenalo založení rodiny na doživotní. Křesťanství koncipovalo manželství jako instituci, která je těmi, kdož byli jednou sezdáni, nezrušitelná. Nyní transcendentní garance svazku slábne a na její místo nastupuje láska založená na vzájemné sexuální přitažlivosti.

Za další výraznou změnu lze považovat dělbu práce a rozvoj institucí, které postupně začínají přebírat řadu tradičních funkcí, jež dříve náležely právě rodině. Škola převzala od rodiny vzdělávání, zdravotnické zařízení převzaly od rodiny péči o nemocné, staré a postižené a rodině zůstala zábava a citové bezpečí, které je zatím žádnou jinou institucí nenahraditelné.

Kraus (2001) uvádí, že rodina se dostává do jisté izolovanosti a žije v určitém uzavření před vnější společností. Je to důsledek sílící tendence odděleného života

jednotlivých generací a poklesu významu sousedských vztahů a také obecné tendence uniknout záplavě podnětů dnešního přetechnizovaného a medializovaného života do pomyslného klidu rodiny. Rodina se také zmenšuje, zvyšuje se počet osob žijících v jednočlenných domácnostech a počet osamělých žen s dětmi. Spolu s uvedenou izolovaností to vede k menší stabilitě rodin, které se stávají citlivější na nejrůznější vnitřní otřesy. Situace se může velmi rychle změnit ve stav ohrožující pevnost rodinného svazku, což pak vede až k jeho rozvratu.

I přes všechny změny, které rodina ve svém vývoji prodělala, zůstává jako instituce poměrně stabilní. Založení trvalého partnerského vztahu a touha po dětech jako naplnění vlastního života zůstávají pro většinu lidí smyslem života.

3.1 Současná rodina

Blahoslav Kraus charakterizuje současnou rodinu následujícími slovy: „Rodinu současnosti je možno považovat za institucionalizovaný sociální útvar nejméně tří osob, mezi nimiž existují rodičovské, příbuzenské nebo manželské vazby. Jejím základem ve všech dosud známých společnostech je dyadický pár – muž a žena, tj. nějaká forma manželství nebo partnerství. Rodina je tedy postavena na partnerství osob opačného pohlaví, které má trvalejší ráz, a na příbuzenství. Výchozím znakem každé rodiny je existence nejméně jednoho dítěte bez zřetele na jeho věk“ (Kraus, Poláčková, 2001).

Uspořádání rodiny se, podle Možného (1990), se v průběhu staletí proměňovalo. Starověk a středověk rodinu vnímal jako „domácnost“, jako společenství lidí, kteří bydleli pod jednou střechou a společně hospodařili, podléhali jedné bezprostřední autoritě, „hlavě rodiny“. Rodina v prvních stoletích novověku byla chápána jako systém širokého pokrevního příbuzenství, jednalo se tedy o větší skupinu lidí, která svazkem krve udržovala svoji jednotu moci a majetku. Ke stabilitě společnosti tradiční rodina přispívala tím, že samotný výběr životního partnera neležel na partnerské dvojici, ale v rukou jejich rodičů. Výběr byl pečlivě zvažovaný z hlediska zachování společenského postavení rodiny, jejího majetku, hodnota svobodné volby byla potlačena na úkor hodnoty odpovědnosti a poslušnosti ke své rodině. Dnes se s domluvenými sňatky v našem sociokulturním prostředí setkáme spíše výjimečně. Moderní představa české rodiny žádnému z těchto pojetí však již neodpovídá

Ke klíčovým rysům současné rodiny v Evropě a dalších západních zemích, je dle Giddense (2013, s. 315):

1. Rodina je monogamní a je stanovena zákonem. Vzhledem k vysoké rozvodovosti, která nyní panuje, lze současný západní model považovat spíše za sériovou monogamii – povoluje mít za život více manželských partnerů, avšak nesmějí být současně.
2. Manželství je založeno na ideji romantické lásky. Zde se prosadil afektivní individualismus, který je založen na předpokladu vzájemné přitažlivosti obou partnerů, náklonosti a na přesvědčení, že se k sobě hodí.
3. Současná rodina je patrilineární a neolokální. Patrilinearita je charakterizována dědičkou linií, která zahrnuje, že děti dostávají jméno po otci a také majetek se obvykle dědí v mužské linii. Neolokální model znamená, že se nově vzniklý manželský pár stěhuje na nové místo, do nové domácnosti.
4. Současná rodina je nukleární, skládá se z jednoho či dvou rodičů, kteří žijí ve společné domácnosti se svými dětmi.

3.2.1 Znaky současné rodiny

Současná rodina je charakteristická znaky, kterými se odlišuje od rodiny tradiční. Je to dáno dějinným vývojem rodiny

- **Změna sociálních rolí rodičů** – muž ztrácí autoritu v rodině, žena, přebírá některá práva a povinnosti, které dříve výsadně patřili pouze otci. Vztah mezi rodiči a dětmi je více partnerský.
- **Zmenšení rodiny** – počet osob žijících v jednočlenných domácnostech a počet osamělých žen s dětmi se zvyšuje, což vede k menší stabilitě rodin
- **Dezintegrace** – rodiny spolu tráví velmi málo volného času, ubývá sdělování si zážitků, radostí, ale i starostí. Přibývá rodin, v nichž se členové pouze potkávají, korespondují spolu nebo spolu přestávají komunikovat úplně.

- **Zatížení rodičů pracovními aktivitami** – oba rodiče tráví více času v práci než s dětmi, jsou vyčerpaní a mají málo času na odpočinek. Rodiče často svůj nezájem kompenzují materiálními prostředky (zvýšené kapesné, drahé dárky), které se velmi často promítne v charakteru dětí (sobectví, neskromnost), ale může přispívat i k deviantnímu chování.
- **Častá rozvodovost** – Společenské stigma plynoucí z rozvodu rodičů již dnes nepůsobí, ale stále ovlivňuje duševní zdraví dítěte a jeho rozvoj, který může vést k úzkostným stavům a psychickým poruchám dítěte. Důsledky rozvodu si dítě často nese do dalšího života (problémy s hledáním partnera, nestálost,...) Kraus (2001) udává, že každé druhé manželství končí rozvodem
- **Diferencovanost rodin podle socioekonomické úrovně** – mnoho rodin se dnes nachází v nižším příjmovém pásmu a řeší svou situaci půjčkami, které vedou k zadlužení a sociálnímu vyloučení. Tento problém se týká hlavně mladých rodin s dětmi

4. Krize současné rodiny

4.1 Odkládání mateřství

Pozdní mateřství neboli mateřství starších žen je fenomén známý od přelomu 20. a 21. století. Počet starších matek nad 35 let se rok od roku zvyšuje. Možný (1990) poukazuje na to, že dříve byla vysoká porodnost dána tím, že byla rozložena do celého věku plodnosti ženy a nezůstávala stěsnaná do prvních tří až pěti let manželství.

Důvodů odkládání mateřství je několik. Prvním důvodem je profese. Ženy mají vyšší vzdělání, budují nejdříve svoji profesní kariéru a až poté se začnou zamýšlet nad založením rodiny. Druhý důvod je emocionální jistota a připravenost. Starší ženy začínají docenovat význam důvěry, intimity, dobrých vztahů a péče. Emoční zralost starších žen je pozitivním faktorem v přístupu k dítěti. Zralost také souvisí se schopností lépe vyjadřovat dětem lásku a vyvíjet je v nezávislé bytosti. Třetím důvodem odkládání mateřství je potřeba finanční jistoty. „Skutečným „odrazovým můstkem“ pro konečné rozhodnutí otěhotnět je tlak biologických hodin, který bývá prožíván silně po třicátém roce a ještě více po pětatřicátém. Tento věk je i z lékařského hlediska pro těhotenství zvýšeně rizikový“ (Sobotková, s. 114, 2007).

S pozdním mateřstvím jsou spojená i určitá rizika, která s sebou nese. Mezi nejčastější riziko patří vrozené vývojové vady dítěte. Nejčastěji se vyskytuje Downův syndrom, výrazněji od 38 let (Sobotková, 2007). S věkem se snižuje šance otěhotnět. Podle Sobotkové má žena vrchol plodnosti mezi 20. a 24. rokem života. V tomto období má žena všechny psychické i fyzické předpoklady porodit zdravé dítě. Až do 30 let věku ženy zůstává plodnost relativně stabilní. Po 35. roku nastupuje prokazatelný pokles plodnosti žen. Se zvyšujícím věkem matky, se zvyšuje také riziko samovolného potratu. Po 35. roku riziko potratu významně stoupá (Sobotková, 2007).

4.2 Rozvodovost

„Rozvod je chápán jako právní zrušení manželství během života obou partnerů, jemuž předchází jeho reálný dopad“ (Petrusak s. 955).

Ve vyspělejších zemích již dlouhou dobu rozvodů přibývá. Je to dáno tím, že většina společností rozvod umožňuje, výjimkou jsou pouze církevní společnosti. „Církev nemůže manželství uzavřené před oltářem již nikdy zrušit. Může jen po dlouhém a

pečlivém zkoumání záležitosti církevním soudem prohlásit manželství za neplatné od samého počátku“ (Matoušek, 1993, s. 134).

Rozvod představuje trauma, které se často projevuje generalizovaným nepříznivým názorem o příslušnících opačného pohlaví. Návrh o rozvod ve většině případů podává žena, jelikož je více stresována rodinným soužitím a více je v rodině emočně angažována, než muž. „Příčiny rozvodů jsou také zdrojem pověr. U soudu totiž rozvádějící se manželé jen výjimečně uvedou všechno, co k jejich rozhodnutí vedlo“ (Matoušek, 1993, s. 133). Pracovníci Výzkumného psychiatrického ústavu v Praze provedli dotazníkové šetření, ve kterém odpovědělo jen 3% z mnoha set dotazovaných mužů, že důvodem rozvodu je jejich vlastní mimomanželská známost. U sledovaných žen bylo toto číslo dokonce ještě nižší. Nevěra je jistě mnohem častějším předchůdcem rozvodového úmyslu. Ten, kdo se jí dopouští, ji tají, aby se nepoškodil. Manželský partner o nevěře druhého vědět nemusí, takže ani on ji pak neudává jako příčinu rozchodu (Matoušek, 1993).

Během manželství dochází ke krizím, které vedou až z rozvodu. Kratochvíl (2009) uvádí, že první krize se objevuje mezi třetím a sedmým rokem trvání manželství a trvá přibližně jeden rok. Na vzniku této krize se podílí několik faktorů: úbytek romantičnosti ve vztahu a z toho pramenící vnímání kontrastu mezi dřívějším a současným chováním partnera, narůstající množství situací, na něž mají manželé odlišné názory, častější projevování negativních emocí a napětí mezi partnery. Krize může nastoupit bez jakékoliv vnější příčiny, ovšem uvedené faktory její nástup urychlují a průběh zhoršují. V období krize narůstá pocit nespokojenosti, stupňují se hádky, pocity zklamání a výčitky.

Druhá krize se objevuje mezi 17-25 lety manželství. Je méně hluboká, ale trvá i několik let. Toto období bývá charakterizováno osamostatňováním dětí a jejich odchodem z rodiny a následně určitými pocity prázdnoty, zvýšenou citlivostí a obavami souvisejícími s přibližujícím se involučním věkem (především u žen). U mužů naopak v tomto období často dochází k tendencím nabírat „druhou mízu“ tzn. ještě se nějak uplatnit – mnohdy v erotice a pohlavního styku mimo manželství (Kratochvíl, 2009).

Rozvod manželství a rozpad rodiny se řadí mezi nejsložitější období všech zúčastněných – rodiče, děti, ale i širší rodinu. Ke vzpomínání z rozchodu dochází mezi třetím a pátým rokem (Matoušek, 1993).

4.3 Dvougariérová rodina

„V moderním pojetí žena přestává odvozovat svou sociální identitu od muže a muž ze svých rodinných svazků. Významným zdrojem nezávislé sociální totožnosti obou manželů se stává jejich práce“ (Možný, 1990, s. 82).

Dvougariérová rodina se začíná rozvíjet na konci šedesátých let tohoto století. Ženy, které mají děti, začínají pracovat či dokonce podnikat a podílí se na finančním zajištění celé rodiny, přesto na ni zůstává výkon většiny domácích prací a hlavní díl péče o děti (Maříková, 2000).

Rodinou, kde jsou zaměstnaní oba rodiče, se zabýval Ivo Možný (1990), který zdůrazňuje, že žena, oproti muži, má zaměstnání dvě. Jedno, kdy pracují v placeném zaměstnání, a druhé, kdy vykonávají domácí práce a péči o rodinu a děti. Muži zůstávají pouze u jednoho zaměstnání.

Pracující žena přinesla do společnosti řadu změn. Mezi změny lze zařadit muže, který se více zapojuje do chodu domácnosti, mění se struktura rodiny, dochází k změnám ve vztahu mezi manželi, ale také mezi rodiči a dětmi.

Maříková (2000) uvádí, že dvougariérová rodina funguje jinak, odlišně než rodina, kde se na kariéru orientuje pouze jeden rodič. Tato odlišnost se projevuje zejména:

- **Ekonomická rovina** - u dvougariérových rodin jsou vyšší příjmy, které dosahují ke zvýšení dosaženého majetku a zvyšují životní úroveň.
- **Sociální postavení** - sociální postavení rodičů je daleko vyšší jak u jednotlivce, tak v celé rodině
- **Hodnotová rovina** - odlišné chápání hodnoty rodiny a práce, jejich význam je hodnocen rozdílně.
- **Názorová rovina** - větší názorová a hodnotová tolerance k podobě manželství a k uspořádání rodinného soužití.
- **Životní styl** – odlišné uspořádání volného času, jiná organizace domácích prací, jiné role při dělbě práce v rodině.

Dvougariérové rodiny velmi často mívají negativní dopad na kvalitu a chod rodinného života, oproti rodinám, ve kterých pracuje pouze jeden rodič. Často dochází k rozpadu manželství, které bývá zapříčiněno problémy, které se ukrývají uvnitř rodiny, přesto navenek může rodina působit na své okolí harmonicky a šťastně. Problémy mohou být způsobeny nedostatečným řešením konfliktů či úplným neřešením, což souvisí s

nedostatkem času v rodině. Tyto problémy se samozřejmě odráží nejvíce na dětech a konkrétněji na způsobu jejich chování.

4.4 Rodina s jedním rodičem

Rodiny s jedním rodičem představují stále častější rodinný typ. Svobodová (2001) ve své publikaci uvádí, že okolo 90 % se jedná o matky s dítětem či dětmi a okolo 10% otcové s dětmi. Jedná se o rodinný typ, který vzniká rozvodem, ovdověním, porodem dítěte mimo manželství či adopcí svobodnou matkou. Podle Možného (2008) stojí v čele této rodiny žena, nejčastěji rozvedená či svobodná.

Od počátku 60. let 20. století tento trend důsledkem rozvodů stále narůstá, avšak v posledních letech je také odrazem nárůstu počtu žen, které mají děti za svobodna, tedy mimo manželství (Svobodová, 2001).

Dříve byly svobodné matky odsuzovány, negativně hodnoceny po morální stránce a jejich děti litovány, avšak postupem času se sociální stigma svobodných matek zmenšuje.

Postupem času se také mění složení svobodných matek z hlediska věku. Dříve se svobodnými matkami stávaly mladé ženy, které nechtěně otěhotněly. Nyní převažují zralejší ženy, které jsou již emočně vyzrálé, finančně zajištěné, ale doposud nepotkaly vhodného partnera.

Svobodová (2001) rozděluje svobodné matky do tří skupin:

1. **Osamělé matky, kterým zemřel manžel** – společnost je k těmto matkám shovívavá, tolerantní, litující, neboť matky si toto postavení nezavinily. Podle mého názoru, je tato situace pro matky velmi obtížná, jelikož se musí vyrovnávat se ztrátou manžela, která může trvat měsíce i několik let, překonat finanční problémy a poskytnout citovou oporu dětem, které truchlí po otci.
2. **Osamělé matky, které mají děti z rozpadlého vztahu** – společnost k těmto matkám zaujímá spíše ambivalentní postoj. „Na jedné straně jsou slyšet názory obviňující a moralizující, že ženy neudržely manželství, byť neuspokojivé, tzv. kvůli dětem. Na druhé straně se tvrdí, že ve prospěch dětí je lépe konfliktní a neuspokojivý vztah ukončit a žít v relativním klidu. Takovéto rodičovství sice není optimální, ale je mnohdy nevyhnutelné.“ (Svobodová, 2001, s. 129)

3. **Osamělé matky, které dobrovolně chtějí být svobodné** – do této skupiny patří ženy, které nepotkaly muže, s kterým by chtěly být v trvalém vztahu, ženy které nejsou vdané a dítě adoptovaly či přijaly do pěstounské péče nebo ženy, které podstoupily asistovanou reprodukci, tedy matkou se stává po umělém oplodnění.

Matky, které zůstávají s dětmi samy, ať už z důvodu ovdovění či rozpadlého vztahu, setkávají se s řadou problémů. V první řadě je to stres, matky musí řešit praktické otázky, jako jsou finance, zaměstnání, vedení domácnosti. Dále musí čelit osobním problémům, jako je emoční labilita, změny v sebepojetí a ohrožení osobní identity. Neméně závažným problémem jsou vztahy, matka řeší neustále konfliktní situace s bývalým manželem a nastává také nejistota při navázání nového vztahu.

Ženy v takovéto zátěžové situaci pocítují ztrátu energie, pocity beznaděje, deprese. Je obtížné si zvyknout na to, že co bylo záležitostí obou rodičů, zůstává nyní pouze na nich samotných. Důsledkem je velmi často přetížení a podrážděnost, což se velmi často odráží na vztahu k dětem.

Muž v rodině chybí jak matce, tak i dětem. Chlapcům chybí mužský vzor, který je pro jeho vývoj důležitý, obzvláště v pubertě. Děvčata, která vyrůstají bez otce, mají v dospělém věku problém navázat vztah s muži či zaujímají extrémnější postoj vůči nim (Matoušek, 1997).

Děti ovšem potřebují oba rodiče, aby se identifikovaly se svou pohlavní rolí a naučily se modelům efektivního chování. Avšak Sobotková (2001) ve své publikaci uvádí Championovou, která zastává názor, že „pro dítě není důležitá kvantita rodičovství (tedy zda jeden či dva rodiče), ale kvalita rodičovství“ (Svobodová, 2001, s. 128 – 134). S tímto názorem souhlasím. I jeden rodič může dítěti zajistit šťastné a spokojené dětství.

5. Postavení muže a ženy v rodině a vymezení rolí

5.1 Historický pohled na ženu

Pojem ženství formulovali již na konci 18. století osvícenští spisovatelé a vědci. V 19. století bylo pohlaví chápáno pouze z biologického hlediska a osud žen byl určován jejich schopností reprodukce. Pomocí různých románů a kázání bylo ženám stále opakováno, že ženství spočívá ve skromnosti, zbožnosti, trpělivosti v rodinném životě a mateřství. Právě rodinný život byl v 19. století pro ženu velmi významný. Hlavním posláním při výchově dívek k ženství byla soběstačnost a služba druhým. Na druhou stranu identifikace ženy s domovem znamenal domov místo, kde mohla uplatňovat svou moc. Ženy si postupem času začaly uvědomovat, že pozici, kterou zaujímají doma, je možné uplatnit i mimo domov a to ve veřejném životě (Abramsová, 2005).

Oproti minulosti, přikládalo 19. století značnou úlohu manželskému stavu žen. Manželství bylo i nadále soužitím ekonomickým. Ženy začaly od svých manželů více očekávat. Kromě materiálního zaopatření také očekávali, že je manželé budou povzbuzovat a respektovat v domácnosti i v zaměstnání, ale zároveň, že budou jejich životními společníky, kteří jim budou poskytovat oporu a milovat je. V této době bylo velmi těžké žít jako svobodná matka či vdova. Tyto ženy byly stále posuzovány a srovnávány s vdanou ženou. Pouze manželství dávalo právo být matkou, kdežto mateřství svobodných žen, bylo stále více odsuzováno. (Abramsová, 2005)

Možný (1990) vidí ženu, jako osobu, která odpovídá za správný a bezproblémový chod rodiny. Muž je v rodině samozřejmě také důležitý, ale jeho úloha je oproti té ženské odlišná. Mužské role v rodině nejsou tak výrazné jako ženské, což znamená, že v rodinné sféře je značně dominantní žena.

5.2 Postavení muže a ženy v rodině

Postavení muže se od minulosti značně změnilo. Muž již v rodině nečinní důležitá rozhodnutí sám. „Ztratil tedy nejspíš mnoho ze svého dominantního postavení, daného mu kdysi zákonem, a přestal být onou pověstnou „hlavou rodiny“. O běžných, provozních záležitostech domácnosti a rodiny obvykle nejčastěji rozhodují ženy samy a nejedná se pouze o ženské záležitosti, ale také například o hospodaření s penězi“ (Vodáková, 2003, s.

107). Jedná-li se o rozhodování zásadních a dlouhodobých záležitostí, pak obvykle má hlavní slovo při rozhodování muž.

V 19. století byla muži uložena povinnost finančně zabezpečit manželku a děti. Nyní muži ubylo z povinnosti zabezpečit rodinu a není jediným a hlavním živatelem rodiny. O finanční zabezpečení se ve většině rodin dělí se svou ženou a tím pádem se z něho stává spoluživitel. Příjem ženy v českých domácnostech nemá charakter pouze doplňkového příjmu, nýbrž je nutnou součástí celkového příjmu rodiny k dosažení odpovídající životní úrovně (Vodáková, 2003).

Oproti minulosti se změnil podíl muže-otce ve výchově dětí. V modelu tradiční péče, je muž-otec stále považován za autoritu, která trestá a zřídka chválí. „Muž-otec má v rodině jiný, volnější vztah k dětem nežli matka, a proto se už v dětském věku formuje jiný, volnější vztah k dětem, který přetrvává i do doby, kdy se z dětí stávají rodiče a z rodičů prarodiče. Po založení vlastní rodiny, mají děti k otci dál než k matce" (Možný, 1990, s. 107).

V modelu tzv. smíšeném otec již nevystupuje pouze jako autorita, ale více se podílí na výchově dětí to a zejména při naplňování volného času. Hraje si s nimi, sportuje a angažuje se i ve školních záležitostech. Žena se stále ocitá v roli pečovatelky a je považována za nejdůležitější osobu v životě dětí. S dětmi tráví mnoho času, zajišťuje každodenní péči, učí se s nimi a stará se o náplň jejich volného času.

V málo rozšířeném modelu, nazývaném partnerský, který spočívá v tom, že oba rodiče se dítěti věnují podle svých schopností a časových možností, není zde striktně rozdělena role pečovatelky a vychovatele, ale rodiče se snaží dítěti předat to, co ten druhý nemůže. V tomto modelu je podíl rodičů na výchově dítěte relativně nejvíce vyrovnaný a rovnocenný (Vodáková, 2003).

„Současná generace otců se svým dětem věnuje minimálně stejně, obvykle spíše více, než se jim věnovala generace jejich otců, což jinými slovy znamená, že participace mužů při výchově dětí spíše vzrůstá, než stagnuje“ (Vodáková, 2003, s. 108).

Muži a ženy ne zcela shodně dokáží reflektovat svou odlišnost ve výchově. Muži kladou důraz na to, že ve výchově dítěte jsou velmi důležití oba rodiče, tím nepřímo poukazují i na svou důležitost a nezastupitelnost ve výchově dítěte. Ženy ale považují za důležitějšího rodiče sebe a také se ve výchově projevují mnohem konzervativněji než muži, neboť se nechtějí vzdát svého výsadního postavení. (Vodáková, 2003)

5.3 Dělbba rolí v rodině

S rozdělením rolí muže a ženy se setkáváme již za dob běžného středověkého člověka. Po dlouhou dobu se toto rozdělení striktně dodržovalo, ale v poslední době dochází k určitým posunům. Vodáková (2003) dodává, že ke změně důležitosti rolí došlo zřejmě „když začaly vznikat vynálezy typu pračky, vodovodu, ústředního topení, ledničky a polotovarů. My ženy neustále slyšíme, co musely naše babičky či maminky a my už nemusíme. Přitom rozdělíme-li opravdu sféry činnosti na „vně“ a „uvnitř“ jako na mužské a ženské, zjistíme, že se ze záhadných důvodů neříká: „No jo, ty už nemusíš chodit 10 km za prací jako dědeček, ty máš auto!“ nebo: „No jo, ty už nemusíš řezat ten strom 3 hodiny, ty máš motorovou pilu.“ (Vodáková, 2003 s. 85 – 86)

Každý z nás od prarodičů stejnou nebo podobnou větu zaslechl. Tímto je dnešním ženám neustále připomínáno, že jsou na tom mnohem lépe než jejich matky či babičky a jejich práce v domácnosti je zlehčována.

Sokáčová (2006), která prováděla výzkum ve Výzkumném ústavu práce a sociálních věcí, uvádí, že ve většině domácností stále platí tradiční rozdělení rolí. „Žena se více věnuje rodině a dává jí většinou přednost před prací, muž naopak více než žena věnuje svou pozornost práci, případně i na úkor rodiny“. (Sokáčová, 2006 s. 7) Toto tvrzení se týká spíše žen, které jsou v domácnosti. Pracující ženy se snaží manžela do činností o chod domácnosti více zapojit.

Dále Sokáčová (2006) uvádí, že většina žen je s dělbou rolí spokojená. Z výzkumu vyplývá, že o děti a chod domácnosti se starají hlavně ženy. 87 % žen s dětmi od tří do deseti let, zastávají většinu domácích prací. Muži vynakládají daleko méně času na domácnost a stávají se spíše pomocníky, přesto se snaží ženám vypomáhat nejen s nákupem, ale také s velkými úklidy, které se konají například před Vánoci či Velikonocemi. V domácnosti existují také „mužské“ domácí práce, které jsou, oproti „ženským“, více svázány se zálibou, koníčkem. Jedná se zejména o údržbu automobilu, malování bytu, drobné opravy v domě nebo spotřebičů. Tyto práce, ale bývají čím dál častěji nahrazovány placenými službami z důvodu nedostatku času, složitosti výrobku nebo nechuti mužů vykonávat tyto práce (Vodáková, 2003).

Podle výzkumu Sokáčové vychází, že až 72% zkoumaných mužů vykonává běžné domácí údržby a opravy. Pouze v 13% zkoumaných domácností, vykonávají domácí práce

muži a ženy ve stejné míře. Ve volném čase se oba partneři zhruba rovnoměrně věnují svým dětem a společně rozhodují o finančním hospodaření (Sokáčová, 2006).

Možný (1990) zdůrazňuje, že rovnocenný podíl není nejčastější. V polovině výzkumného vzorku oba rodiče nakupují, myjí nádobí, uklízí a ve zbylé polovině, jsou všechny tyto práce pouze na ženě. Zhruba v polovině domácností partneři společně rozhodují o rodinných financích a chodu domácnosti.

Oba rodiče se shodují v tom, že v domácích pracích by se měli rovnoměrně účastnit jak chlapci, tak děvčata. V 84,1 % jsou o tom ujištěny matky a pouze v 14,2 % si myslí, že dívky mají v domácnosti vykonávat ženské domácí práce a chlapci mužské práce (Možný, 1990).

Podle mého názoru, záleží na rodičích, jakým způsobem povedou své děti k vykonání domácích prací. Děti si toto rozdělení rolí odnášejí do dalšího života a uplatňují ho ve svých rodinách.

6. Životní styl současné české rodiny

6.1 Životní styl rodiny

Životní styl člověka se utváří prvotně v rodině. Mají na něj vliv výchovný styl rodičů, způsob trávení volného času, kulturní úroveň rodiny, její materiální zajištění i dosažené vzdělání rodičů, včetně vztahů a rozdělení povinností v domácnosti. Pro životní styl člověka a tedy i rodiny mají podstatný význam hodnoty, ke kterým je třeba děti vychovávat. Především k tradičním hodnotám, jako je přátelství, slušnost, láska. Právě rodina ovlivňuje, jaké hodnoty si dítě a mladý člověk zvnitřní a přijme za své (Dufková, 2008).

Rodina a rodinné prostředí se podílejí na utváření osobnosti všech členů rodiny. Rodiče by na své děti měli působit jako pozitivní vzor kvalitního životního stylu (Pávková, 2002).

Životní styl bývá vztahován k jedincům a znázorňuje určité individuální uspořádání hodnot každého z nás. Jedná se o způsob, jakým se lidé chovají v různých životních situacích, jaké hodnoty zastávají, jak bydlí, pečují o děti, jak mezi sebou komunikují, pracují, tráví volný čas, zda se vzdělávají, tedy způsob, jakým žijí (Duffková, 2008, s. 51).

Kraus (2008) charakterizuje životní styl jako široký komplex činností a s nimi spjatými postoji, normami, hodnotami, návyky, které mají trvalý ráz a jsou individuálně specifické pro každého, vystihují tedy naši osobnost.

Na utváření životního stylu mají velký vliv vztahy mezi lidmi, které jsou pro jedince obecně důležité. Právě skupiny se významně podílí na utváření životního stylu člověka tím, že vyznávají určité hodnoty a způsoby jednání (Duffková, 2008, s. 63).

Kraus (2001) rozlišuje dvě skupiny determinujících faktorů utváření životního stylu:

1. **objektivní společenské faktory** - charakterizovány především ekonomickými a politickými poměry. Ekonomická situace vytváří předpoklady pro aktivity spojené s vlastní prací, ale také pro aktivity ve volném čase. Životní styl také utváří zvyky a tradice dodržované v původní rodině, kde je zahrnut způsob nakládání s penězi a hospodaření v domácnosti, styl výchovy dětí, způsob trávení volného času a naplnění biologických, hygienických a kulturních potřeb.

2. **subjektivní společenské faktory** – tyto faktory jsou charakteristické pro každého jedince, který má své individuální zvláštnosti. Jedná se o intelektovou

úroveň, temperamentní dispozice, pohlaví, zdravotní stav, potřeby a zájmy a v neposlední řadě výchova, která velmi úzce souvisí s rodinou. Rodina plní několik zásadních funkcí, utváří osobnost dítěte a ovlivňuje formování jeho budoucího životního stylu prostřednictvím způsobu rodinného života, vzorů a zásad. Mezi další subjektivní faktory lze zařadit věk a zdravotní stav. S věkem a se zdravotním stavem dochází ke změnám životního stylu. Úbytek fyzických sil má například za následek omezení pohybové aktivity, kterou člověk běžně vykonával (Kraus, 2001).

6.2 Volný čas rodiny

Volný čas se vymezuje jako doba, ve které člověk není pod tlakem závazků, které vyplývají z jeho sociálních rolí, dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život (Hofbauer, 2004).

Mezi hlavní znaky volného času podle Pávkové (2002) lze zařadit:

- Svobodná volba činností, kdy člověk dělá to, co chce, co ho baví, nejedná se o žádné povinnosti
- Činnosti, které jsou příjemné, přinášejí potěšení, radost
- Činnosti, které dávají příležitost k odpočinku, rekreaci, obnově sil i k osobnostnímu rozvoji

Pávková (2002) volný čas chápe jako dobu odpočinku, rekreace a zábavy. Velkou roli hrají také zájmové činnosti, jako jsou koníčky či hobby.

Rodina se stává prvním prostředím, které vytváří pozitivní podmínky pro volný čas dětí. Rodiče by měli působit jako pozitivní vzory a sami se svým volným časem umět hospodařit, nepřeceňovat ho, ale zároveň také nepodceňovat. Rodiče, kteří tráví mnoho času v zaměstnání, doma se věnují pouze povinnostem a nemají čas si hrát se svými dětmi, nebudou působit jako dobrý vzor pro trávení volného času. Podle Pávkové (2002) by mělo být z chování rodičů zřejmé, že plnění povinností i volnočasové aktivity jsou součástí života. Na dítě má také dobrý vliv, když vidí, že matka i otec mají své zájmy, které si tolerují, ale že mají i společné aktivity.

Cílem každé rodiny by měl být zájem, aby jejich děti prožívaly volný čas bohatě a smysluplně, na základě svého rozhodnutí a zároveň za citlivého vedení rodičů (Hofbauer, 2004).

Rodiče mají možnost ovlivňovat volnočasové aktivity svých dětí podporou jejich zájmů. Naslouchat, dávat najevo opravdový zájem a projevovat radost z úspěchů, tímto je nenásilně směřují k vhodným volnočasovým aktivitám.

„Vstřícné rodinné prostředí v rozvoji volného času svých dětí má významnou úlohu. Rozvíjí individuální předpoklady dětí a podporuje její kontakty s dalšími prostředími, bere v úvahu jejich volnočasové potřeby i zájmy a otevírá se pozitivním vnějším podnětům“ (Hofbauer, 2004, s. 64).

Střelec (1994) zdůrazňuje rodinu jako jediného výchovného činitele v oblasti volného času a to v několika závěrech:

- Rodiče jsou jediní nejdůležitější vychovatelé, ostatní příbuzní pouze rodiče doplňují
- Úspěchem pro kvalitní výchovu k volnému času je kvalitní způsob života rodičů a dětí
- Odpovědnost za výchovu volného času nese v první řadě rodina

V současnosti se projevuje problém, obstarat si růst životních nákladů, kdy je potřeba druhého zaměstnání. Tato skutečnost se negativně promítá do volnočasového života některých rodin s dětmi. „Průměrné rodinné náklady na volný čas postupně rostou, zejména početnější rodiny musely omezit návštěvy kin, divadel a dalších kulturních akcí. Značné napětí vzniklo zvláště v neúplných rodinách, kde skoro polovina matek samoživitelek neměla dostatek prostředků na zájmovou či jinou volnočasovou aktivitu svých dětí“ (Hofbauer, 2004, s. 38).

Z vlastní zkušenosti vím, že potkat v kině či na jiné kulturní akci, celou rodinu, je spíše ojedinělé.

6.3 Hodnotová orientace

Hodnotová orientace hraje důležitou roli každého jedince. Zajišťuje začlenění každého jedince do společnosti a podílí se na utváření pohledu na svět. Každý člověk si utváří svůj systém hodnot, který ovlivňuje jeho osobnost, kvalitu života a životní styl. Jaké hodnoty člověk uznává, podle toho se odvíjí společenské vztahy (Dufková, 2008).

„Základem pro hodnotovou orientaci je soubor a systém jím přijatých, uznávaných a preferovaných hodnot“ (Dufková, 2008, s. 124). Hodnotová orientace tedy představuje uspořádání hodnot, čemu jedinec dává v životě přednost a co je pro něj významné.

Během života, na základě vlastních zkušeností a prožitků, které mění pohled na svět a tím se mění i hodnotová orientace. Jinou hodnotovou orientaci uznáváme v dospívání, jinou v dospělosti a jinou ve stáří. „Nejčastější změny jsou dílčí: posuny v umístění hodnot (něco se v průběhu života stává významnějším, něco o trochu méně důležité). Větší či zásadnější změny se mohou objevit v souvislosti s prožitím určitého traumatického zážitku, po prožití nějakého životního zlomu, rodinné situací“ (Dufková, 2008, s. 125).

Můžeme říci, že na vytváření hodnotové orientace má největší podíl rodinné prostředí. Bakošová (2008) ve své publikaci zastává názor, že je důležité v rodině vychovávat děti především k hodnotám lásky, slušnosti, úcty, tolerance, přátelství, solidarity a dobra. Výchova v rodině má zejména rozvíjet:

- vztah k sobě samému
- vztah ke společnosti, k lidem, k rodině,
- vztah k přírodě.

Z toho vyplývá, že cílem rodičů by mělo být, naučit děti být dobrým člověkem, vytvořit v rodině dobrou atmosféru a naučit je mít rád život.

Myslím si, že hodnoty si přenášíme z rodiny do rodiny a tím, jaké hodnoty uznává naše rodina, ty se snažíme předat našim dětem. Neměli bychom opomenout, že hodnotovou orientaci neovlivňuje pouze rodina předešlých generací, ale také hodnoty, které přijímáme zvenčí pomocí médií. Hodnoty, které přijímáme, ať již z rodiny či pomocí médií, ovlivňují vývoj a úroveň nejen celé rodiny, ale především celé společnosti.

Praktická část

7. Úvod do problematiky

Rodina se časem značně vyvíjí od tradičního modelu k postmodernímu. Prochází i mnoha změnami, které jsem popsala v teoretické části. Z různých důvodů se narušují vztahy, které značně zasahují do rodiny a dochází tak k jejímu rozpadu. Velmi často rodiny končí rozvodem, aniž by byl pádný důvod. Muž již není hlavou rodiny. Všechny tyto důvody rozpadu rodiny, nazýváme krizí rodiny, které mají značný vliv na další její vývoj. Pomocí kvalitativní metody se budu snažit ověřit si, zda vývoj a změny rodiny zaznamenává i nynější společnost.

7.1 Výzkumná metoda a cíl výzkumu

Pro výzkum jsem se rozhodla zvolit kvalitativní metodu.

„Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách“ (Hendl, 2005, s. 50).

Kvalitativní přístup umožňuje mnoho informací o malém počtu jedinců. Závěry kvalitativního výzkumu se dotýkají skupiny nebo problematiky, jejich platnost je omezena pouze na danou skupinu, výsledky nelze zobecnit na širší populaci (Giddens, 2014).

Kvalitativní metodu jsem zvolila proto, že jsem si chtěla ověřit, zda rodiny zaznamenávají změny v oblasti vývoje rodiny a snažila jsem se najít náhledy a zkušenosti na různé fungování rodin

Cílem mé praktické části je kvalitativní metodou pomocí rozhovoru zjistit subjektivní názory lidí a jejich pohled na rodinu v současné době a její proměnu, manželství, roli muže a ženy v rodině a trávení volného času s rodinou. Věřím, že výzkum přinese náhled do života současných českých rodin a přinese informace o názoru lidí na českou rodinu.

7.2 Technika sběru dat

Data jsou získávána prostřednictvím rozhovoru, formou strukturovaných otázek, které byly předem připraveny, a ptala jsem se na ně všech zúčastněných. Připravila jsem si

celkem 15 otázek, které jsou spíše obecného charakteru. Jedinci tak měli možnost říci svůj osobní názor na rodinu, aniž by museli rozebírat své osobní rodinné problémy. Otázky jsem pokládala stále ve stejném pořadí a kromě hlavních otázek jsem zúčastněným pokládala i doplňující otázky, které z rozhovoru vyplynuly.

Na základě dohody s respondenty byly rozhovory nahrávány na diktafon a posléze jsem je přepisovala. Přepsané rozhovory jsou součástí přílohy mé bakalářské práce.

Okruh otázek mého výzkumu

A. Rodina

1. Co pro vás znamená rodina?
2. Jak byste charakterizovali současnou rodinu?
3. Určitě znáte vyprávění babičky či prababičky o své rodině. V čem se podle Vás rodina od doby našich babiček a prababiček změnila?
4. Říká se, že rodina prochází krizí. Jaké jsou krize současné rodiny a proč k nim dochází?

B. Pohled na manželství

1. Mnoho párů poslední dobou odkládá manželství. Co si myslíte o manželství? Je podle Vás důležité do manželství vstupovat?
2. Jaký je Váš názor o soužití dvou lidí na „psí knížku“?
3. Kdy je podle Vás vhodná doba na uzavření manželství a založení rodiny?

C. Názor na rozvodové řízení a udržení manželství kvůli dětem

1. Každé druhé manželství končí rozvodem, jaké jsou podle Vás nejčastější důvody k rozvodu či rozchodu partnerů a proč?
2. Jaký je Váš názor udržet manželství kvůli dětem?

D. Role muže a ženy v rodině

1. V posledních letech se žena více zapojuje do společnosti a prosazuje se také v politickém životě. Tento vzestup se projevuje i v rodině. Muž již není hlavním živitelem rodiny a ztrácí status „hlavy rodiny“. Co si myslíte o rozdělení rolí muže a ženy v současné rodině?
2. Trváte na rozdělení čistě ženské a mužské práce?

3. Jaké je rozdělení rolí ve Vaší rodině? Zapojujete manžela/přítele do domácí práce? V čem Vám pomáhá?

E. Volný čas v rodině

1. Jak trávíte svůj volný čas?
2. Jak byste charakterizovala životní styl Vaší rodiny? Co je pro Vás nejdůležitější?
3. Jaké nejčastější aktivity podnikáte se svoji rodinou?

7.3 Výběr výzkumného vzorku, prostředí a časový plán

Pro výzkum jsem zvolila rodiny z mého okolí, které znám již delší dobu. Na otázky mi odpovídalo celkem 7 žen ve věkovém rozhraní od 25 let do 38 let. Výběr rodin nebyl náhodný. Vybírala jsem si rodiny, které mají zkušenosti s rozvodem, soužití s partnerem a dlouhodobě žijí v harmonickém manželském svazku. Všechny ženy mají děti a pět žen žije v manželském svazku, jedna je rozvedená a nyní žije sama se svoji dcerou a druhá žije s přítelem několik let.

Při výzkumu jsem se snažila dodržovat etické zásady. Nejprve jsem respondentky požádala o souhlas k rozhovoru a poté souhlas k nahrávání na diktafon. Některé respondentky nesouhlasily s nahráváním na diktafon z důvodu stydlivosti při mluvení na diktafon, rozhovor jsem tedy přímo zapisovala. Všem respondentkám jsem slíbila zachování anonymity a získané informace budou sloužit pouze k výzkumu bakalářské práce.

Důležitým požadavkem k realizaci rozhovoru bylo klidné a nerušené prostředí. Nejčastěji jsem volila domácí prostředí respondentů, pro uvolněnější atmosféru nebo na pracovišti, kde jsme byli zcela nerušení.

Před začátkem rozhovoru jsem s respondentky navázala nezávazný rozhovor pro uvolnění atmosféry a postupně jsme se dostávali k připraveným otázkám.

Při rozhovoru bylo poznat, že některým respondentkám bylo téma rodina velmi blízké a o své názory se rádi podělili a svoje myšlenky rozvedli. Někteří respondenti odpovídali na otázky stroze, musela jsem jim pomáhat s podotázkami typu: *Myslíte si, že...? Podle Vás je to tak...?* I tak jsou jejich odpovědi velmi krátké.

Délka rozhovoru byla přibližně 30 minut. Čtyři rozhovory jsem nahrávala na diktafon a poté přepsala. Tři rozhovory byly zaznamenány klasickou formou přímého zapisování.

Rozhovory jsem prováděla v měsíci lednu a únoru 2017.

7.4 Charakteristika respondentů

Jak jsem již zmínila na začátku této kapitoly, výzkumu se zúčastnilo 7 rodin, na otázky mi odpovídaly ženy ve věku od 25 let do 38 let. Pro zachování anonymity jsem se rozhodla pro označení respondentů pouze křestními jmény bez udání konkrétních údajů.

Evě je 34 let a je vdaná 5 let. Se svým mužem bydlí v jedné domácnosti již od studií na vysoké škole. Spolu vychovávají dvě děti: Magdalénu (3 roky) a Matyáše (6 měsíců). Žijí v harmonickém vztahu v bytovém domě nedaleko Prahy. Nyní je na mateřské dovolené, ale má v plánu se vrátit do práce, která ji naplňuje. Ve volné chvíli si ráda čte a zajde si zaplavat do místního bazénu.

Anně je 36 let a je vdaná 9 let. Se svým mužem vychovávají tři děti: Jindřicha (8let), Anastázií (6 let) a Justýnu (4 roky). Žijí ve šťastném manželství v rodinném domku na vesnici. Anna pracuje na částečný úvazek, aby se mohla co nejvíce věnovat svým dětem. Na vesnici, ve které žije, založila spolek určený dětem a jejím rodičům. Zajišťuje jim tak kroužky, příměstské tábory a jiné aktivity pro smysluplné trávení volného času. Když má čas jen pro sebe si ráda čte a pracuje na zahrádce, na které si pěstuje zeleninu a bylinky.

Veronice je 37 let, vdaná je 8 let. Se svým mužem se znali již delší dobu před svatbou. Vychovávají spolu dva kluky Františka (8let) a Tobiáše (5 let). Žijí na vesnici nedaleko Prahy v rodinném domě společně s rodiči. Obě rodiny mají vlastní vchod a bytovou jednotku. Veronika pracuje na částečný úvazek, aby měla nejvíce času na své syny. Se svojí rodinou pořádá mnoho sportovních aktivit a s manželem rádi navštěvují kino či jiné kulturní aktivity.

Andrea je nejmladší respondent mého výzkumu, je jí 25 let. Vdaná je necelý rok a se svým manželem vychovávají dceru Elišku (8 měsíců). Svatbu začali manželé plánovat až po zjištění těhotenství. Žijí na vesnici v rodinném domě s prarodiči manžela. Obě rodiny mají vlastní vchod do svého bytu. Andrea se ráda věnuje domácnosti a spolu s manželem

se věnuje myslivecké činnosti. Před nástupem na mateřskou dovolenou pracovala ve školní družině, kam má v plánu se vrátit. Do budoucna s manželem plánují druhé dítě.

Verča je svobodná matka, ale žije se svým přítelem a otcem svého dítěte. Před pár lety se přestěhovali do rodinného domu nedaleko Prahy, který si svépomocí postavili. Ve společné domácnosti žijí 6 let. Nyní jim tento vztah vyhovuje, ale do budoucna plánují svatbu. Společně vychovávají pěti měsíční Julii. Ve volném čase ráda chodí na procházku se psy a tráví čas s rodinou.

Lence je 38 let, rozvedená je 6 let, ve své péči má 12 letou dceru Lenku. Bydlí v panelovém domě nedaleko Prahy. Lenka se o svoji dceru stará sama, jelikož pracuje na živnost má možnost si práci přizpůsobovat tak, aby měla na svoji dceru vždy dostatek času. Velkou oporu má ve svých rodičích, kteří jí od rozvodu velmi pomáhají s péčí o dceru a pokud je potřeba, pomohou i finančně. Lenka po rozvodu navázala vážný vztah, ale bohužel nevydržel a prozatím nehledá žádného partnera, veškerý čas věnuje své dceři. Společně jezdí na dovolené a podnikají sportovní aktivity.

Michaele je 27 let a je 5 let vdaná. Její manžel má časově velmi náročné zaměstnání, takže o chod domácnosti se stará hlavně ona. Spolu mají dvě děti Adrianu (5 let) a Františka (3 roky). Po skončení mateřské dovolené Michaela nastoupila do zaměstnání na částečný úvazek. Svým dětem věnuje veškerý volný čas. Minulý rok se všichni přestěhovali z města na vesnici do rodinného domu, kde si užívají krásné přírody.

8. Analýza a zhodnocení výzkumu

8.1 Rodina

Když si sama položím otázku, co pro mě znamená rodina. Jako první mě napadá, že je to místo, kde mám pocit jistoty a bezpečí, mám se o koho opřít, ale také podělit se o radosti a starosti, které život přináší. Tuto otázku jsem položila i svým respondentkám, aby se zamyslely, co pro mě znamená rodina. Je i dnes rodina pro mnoho lidí důležitá?

Pro všechny respondentky je rodina důležitá. Pro Annu, Veroniku a Andreu rodina znamená jistotu a zázemí. Lenka mi na tuto otázku odpověděla, že rodina pro ni znamená manželé a děti. Podle mého názoru rodinu tvoří také širší příbuzenstvo, jako jsou rodiče či babičky a dědečkové. Bez nich si myslím, že by byla rodina velmi ochuzena.

Pouze Verča a Michaela si uvědomily, že rodina není pouze máma, táta a děti, ale že rodina zahrnuje i ostatní příbuzné, kteří jsou v našem životě velmi důležití a hrají v něm

velkou roli. Verča říká, že „*pro mě rodina neznamena jenom rodina jako maminka, tatínek a miminko, ale já beru i za rodinu svoje rodiče a svoji sestru, se kterou mám výborný vztah. Takže já rodinu chápu jako takhle širší.*“ Michaela si pod pojmem rodina představí „*společné soužití dvou a více osob, které si vzájemně pomáhají při každodenních životních starostech, sdílejí společné radosti. Je to místo, kde najdeme pomoc, podporu a lásku.*“ Do své odpovědi zahrнула, ale také širší rodinu. „*Širší rodinou rozumím i rodiče, prarodiče, sourozence a další příbuzné. I ty, se kterými třeba díky bydlení v jiném světadílu (smích) nejsme v každodenním kontaktu, ale máme je takřkajíc v srdci a v srdci jim podporu posíláme na dálku.*“

Nakonec Eva uvedla, že rodina je pro ni vším. „*Rodina je pro mě vším. Po narození Majdy jsem se v první linii nedokázala smířit s tím, že pracující žena, která je naprosto samostatná, nikdo na ní nevisí, řídí si všechno sama, ale co se narodil Matýsek tak jsem s tím, už tak nějak smířená a v tuto chvíli tak nějak je rodina fakt na prvním místě.*“

Druhá otázka byla zaměřena na současnou rodinu. Zda si respondentky uvědomují, že postupem času se rodina mění a vyvíjí. V teoretické části jsme zmínila několik znaků současné rodiny a překvapilo mě, že některé respondentky vidí tyto znaky stejně.

Veronika uvedla, že pro současnou rodinu je charakteristické, že „*je to doba, kdy spolu tráví lidé méně času povídáním si.*“ Tato charakteristika, z mého pohledu, může být zapříčiněna moderní technikou, která nás zahlcuje. V době telefonu, e-mailu a sociálních sítí, nemáme potřebu povídat si z očí do očí, když si můžeme povědět všechno hned tzv. „online“ přes sociální síť.

Anna bere charakteristiku současné rodiny podle vlastní zkušenosti, jelikož se s manželem odstěhovali daleko od svých rodičů. Znakem současné rodiny pro ni je vzdálenost rodin a komunikace. „*Z mého úhlu pohledu to je, že jsme daleko od rodičů, takže vzdálenosti se prodlužují, jako že bydlíme daleko a ne vždy je to vyváženo tím, že by ti lidi spolu víc komunikovali.*“ Dále uvedla, že „*rodiny jsou teď uštvány. Ženský jsou na osm a půl hodiny v práci, předtím byly taky, ale mohli dát děti do jeslí, nebo je mohla vyzvednout babička a pak ještě s tím dítětem, že musí mít ty kroužky*“ Uvedla znak současné rodiny, o kterém jsem si myslela, že zatížení rodičů pracovními povinnostmi, se bere za úplně normální.

Doba se mění a tím se mění i rodina. Vždy jsem měla ráda, když mi moje babička vyprávěla o svém dětství. Veškerý volný čas trávila venku, se svými kamarády, do školy převážně chodila pěšky, což je pro mě neuvěřitelné. A její rodiče? Tatínek pracoval v dolech a z práce šel pomáhat místnímu sousedovi na statek. Ovšem doma ho čekala jeho

vlastní zvířata, která byla potřeba obstarat. Byl to život, který si již nedovedeme ani představit. Do školy či do práce se dopravíme autobusem či autem, přijdeme domů a máme hotovo. Prádlo dáme do pračky a samo se vypere a nyní i pomocí sušičky usuší. Jak vnímají tuto proměnu respondentky? Znají od svých babiček také zážitky z jejich rodin?

Všechny respondentky se shodly na tom, že oproti našim babičkám či prababičkám máme život jednodušší a pohodlnější pomocí různé technologie.

„Určitě, ony museli tahat vodu, my vezmeme kohoutek. My to máme jednodušší. Rozhodně jednodušší, už jen to s těmi plenami, máme jednorázové, ony musely máchat pleny, že jo, takže ony to měly určitě daleko složitější, co se týká té péče o děti a vlastně i o rodinu jako takovou. Na druhou stranu, ony měly všechno bio, ale musely si to všechno vydržet. Přišly z práce a šly pracovat na pole. Ony se vlastně nezastavily. Já si naklikám na internetu a objedná si nákup a sedím hezky v teple (smích) takže určitě v tomhle tom směru to mám jednodušší. Anna k tomu dodává, že máme život jednodušší, jelikož máme pračky, myčky, ale ženy jsou stále i přesto utahané. Dřív bylo větší společenství. Děti se vychovávaly na jedné hromadě. Byl tam strejda nebo teta a ten si vzal všechny ty děti, nebo když se šlo na pole tak se ty děti musely postarat samy ve skupině, samy o sebe a ti rodiče neměli tolik čas se jim věnovat a proto je tolik dětí nevysávali, protože děti berou opravdu hodně energie.“

Poslední otázka, která se zabývá rodinou jako takovou, je zaměřena na krize rodiny. V teoretické části jsem uvedla, že mezi krize rodiny lze zařadit častou rozvodovost, dvoukariérové manželství, osamělé matky a pozdní mateřství.

Pět mých respondentek uvádí, že krizí současné rodiny je rozvod. *„Tak asi častější rozvody. To asi nebylo úplně normální, že by se někdo prostě rozváděl nebo to nebylo tak častý, já jsem teď zrovna říkala, že ještě nedávno se okolo mě všichni ženili a vdávali a teď už se třeba moji vrstevníci, někteří rozvádí.“*

Anna ve své odpovědi uvedla též častou rozvodovost, ale vidí ji zapříčiněnou, tím že lidé jsou netrpěliví, jelikož jsou zhýčkaní moderní dobou, která se odráží i na rodinu. *„Co se týče té rozvodovosti tak to je jeden z těch důsledků, všimla jsem si, že jak jsme zvyklí, že klikneme na internetu, že máme všechno hnedka, vezmeme si hypotéku, máme to hnedka, že lidi se odnaučili čekat, odnaučili se být trpělivý a to se samozřejmě přenáší i do vztahů. Manželství není jenom o tom mít se rád a být šťastný, ale je to spíše o stabilitě a říct si, má to i špatný stránky, ale bez těch by nebyly ty hezký. Kolikrát člověk musí zatnout zuby a táhnout.“*

Dvě respondentky uvedli jako krizi současné rodiny, finanční zabezpečení, násilí a uspěchanost. *„Myslím, že častou příčinou bývá finanční stránka, v dnešní době mají lidé často tendenci srovnávat svůj životní styl s okolím. Doba je uspěchaná, vše se děje rychleji, lidé chtějí stihnout všechno, mít všechno a pokud možno co nejdříve.“*

8.2 Pohled na manželství

Mnoho párů v poslední době manželství odkládá a „papír“, který dostanou na matričním úřadě, pro ně nehraje velikou roli. Zastávám názor, že svazek muže a ženy rodinu stmelí a až po uzavření manželského svazku je rodina úplná.

Nyní vdaná nejsem, ale do budoucna svatbu plánuji, protože manželství je podle mě důležité. Manželství zajišťuje stabilitu a drží rodinu pohromadě. Svůj vzor mám ve svých rodičích, kteří se sice brali po necelém roce známosti, ale manželství jim vydrželo 30 let. Nebylo vždy „zalité sluncem“, měli své starosti i trápení. Manželství není pouze o šťastných chvílích, ale také o těch špatných, které je potřeba překonat a tím se manželství posiluje. A přesně takhle to měli moji rodiče. V dobrém i ve zlém, ve zdraví i nemoci.

Respondentky mají stejný názor na manželství. I pro mě je velmi důležité a má smysl. Když jsem se zeptala, zda je důležité vstupovat do manželství, odpovídaly převážně ano.

Eva ve své výpovědi uvedla, že se chtěla vdávat, ale její manžel nechtěl z důvodu, který jsem uvedla na začátku, že se jedná jenom o „papír“. *„Já určitě. Myslím si, že to je takový bod. On nechtěl, proč, vždyť je to jenom papír, ale jo, určitě, já jsem se chtěla vdávat. Libor nechtěl. Pro Evu je manželství důležité z důvodu, že tvoří rodinu. Má svoje pro i proti, ale tvoříš tím rodinu. Říkala jsem si, já budu mít jiný jméno než Majda ve školce a tak to ne, jste její mamina nebo teta, nebo co? To jsem si říkala, že ne, chci děti tak budeme mít všichni stejný jméno.“*

Verča, která momentálně není vdaná, ale se svým přítelem žije několik let. Pro ni manželství není úplně důležité, ale o svatbě uvažuje, i z důvodu, aby měla stejné příjmení jako její miminko *„Já si myslím, že není jako důležité, ale je fajn. My třeba nejsme svoji, ale vdávat bych se chtěla. Já jsem ještě pořád takový ten tradiční člověk, který na to věří, že by lidi měli být svoji, když mají třeba miminko. Já se chci vdávat, ale nemyslím si, že je důležitý, ale podle mě by to mělo tak být, že by lidi měli být spolu oddaný. Ale nemyslím si, že to takhle bere každý, že třeba už třetina lidí nemusí být spolu oddaný, aby prostě spolu fungovali. My spolu taky takhle fungujeme a myslím si, že je to o tom pocitu, jaký z toho*

člověk má. Já chci mít třeba i stejný jméno jako má moje dítě tak proto se chci vdávat, ale ne jenom kvůli tomu samozřejmě.“

Anna je ve svém manželství velmi spokojená, v manželství vidí jistotu a je pro ni důležité také kvůli dětem, ale také kvůli společnosti. Myslím si, že i v dnešní době je žena společností více uznávaná pokud má trvalé a stabilní manželství. *„Já jsem v manželství ohromně spokojená. Já jsem taková tradicionalistka, takže pro mě manželství je taková jistota. Nechci říct, že toho nějak zneužívám, ale užívám si tu roli ženy. Manželství jako taková instituce, já jsem pro. Děti v tom mají jasno, ony ví, kdo je táta, kdo je máma. I lidi na vás jinak koukají, když máte stabilní manželství a nějak vystupujete už na veřejnosti, děti vás vnímají jako celek.*

Soužití dvou lidí na tzv. „psí knížku“ je momentálně velmi časté a oblíbené. Jedna z mých respondentek takto žije několik let, teď když má se svým dlouholetým přítelem miminko, zvažuje svatbu. *„Já proti tomu nic nemám. Není důležitý být svoji a mít na to ten papír, je to spíše o tom pocitu. Pokud má člověk pocit, že ten papír nepotřebuji, je takhle spokojený tak nemám s tím problém. My sami teď takhle fungujeme a jako ten rozdíl zásadní v tom nevidím, v tom fungování té rodiny. Je to jenom o tom, že ten člověk má pocit sounáležitosti, když jsou ty dva lidi spolu, když jsou svoji.*“

Já osobně tento typ soužití nezavrhují, ale myslím si, že by mělo být pouze dočasné. Andrea není zastáncem žít s někým na „psí knížku“, rodina ji přijde taková neúplná, a dodává *„a co potom když děti s otcem se jmenují jinak a matka taky. Přijde mi, jako kdyby byla cizinec.“*. S tímto názorem musím souhlasit. V momentě kdy do vztahu přijdou děti, měl by se stvrdit manželským svazkem.

Anna žije ve spokojeném manželství a uvedla, že soužití lidí na „psí knížku“ nezavrhuje a sama ji doporučuje. *„Já to rozhodně nezavrhuju, protože jsme s manželem taky takhle žili v Praze. Vlastně jsme spolu začali žít už na koleji, tam jsme se sestěhovali, jenže to je taková špelunka a pak jsme se přestěhovali na Anděla, kde jsme bydleli ve velkém bytě, bylo nás víc, každý jsme měli jeden pokoj. Dalo nám možnost se poznat a měli jsme i krizi, předtím, než jsme se měli brát, takovou hodně velkou a nám to pomohlo, že jsme si to mohli srovnat v klidu a ten moment, kdy jsme se rozhodli, že chceme spolu být tak jsme šli do toho naplno a pořád to drží. Určitě bych to doporučila, ať si to vyzkouší, ale má to své meze, mělo by to být takový přechodný.*“

Ostatní respondenty s tímto soužitím ani nesouhlasí, ani ho neodsuzují. Říkají, že *„Když chtějí tak proč ne. Je to jejich věc. Jako já to mám daný, že jo, že rodinu prostě, když chtějí tak co. Jejich záležitost.*“

Na otázku, kdy je vhodné vstoupit do manželství a založit rodinu, neodpovídaly respondentky vzhledem k věku, ale spíše k vyzrálosti vztahu. Věkovou hranici uvedla pouze Eva, která se se svým manželem seznámila ve 20 letech, a svatbu měli po 8 letech vztahu. Uvedla, že svatba by měla být dříve. *„My jsme se poznali jako mladí a člověk to tak vnímá, takže tak těch šest, sedm, osm je ideální. Libora jsem už musela do toho dokopat (smích) ale zase když si vezmeš páry, které se poznají v devět a dvaceti ve třiceti, kdy už mají nějakou kariéru, vydělávají si tak ona se ta doba na uzavření toho sňatku podle mě zkracuje, kdežto bratr se spolu brali po čtyřech a po třech měli prcka. A to se poznali taky v těch osmadvaceti, myslím. Ve dvaceti vůbec neuvažuješ, jedeš mejdan jeden za druhým. Jak dozraje ta mysl a ten člověk.“*

Anna zastává názor, že žena a muž se musí nejdříve poznat a měli by dojít do fáze, kdy si řeknou, že opravdu chtějí být spolu navždy. Naopak si myslí, že brzké uzavření rodiny, přináší hádky a nedorozumění. *Naši se brali brzo a viděla jsem, že se prostě hádali, tak já jsem si řekla ne, nebudu se vdávat rychle až po nějaké době vztahu. Spíše bych to vzala od délky toho vztahu a ne od věku.*

I já si myslím, že by dva spolu měli být určitou dobu, aby se poznali a věděli, že právě s tímto člověkem chtějí být celý život.

Na závěr bych dodala názor Michaely *„Nikdy, anebo navždy.“*

8.3 Názor na rozvodové řízení a udržení manželství kvůli dětem

Rozvod znamená zrušení manželského svazku a již dlouhou dobu rozvodů přibývá. Vlastní zkušenost s rozvodem nemám a ani nikdo z mého okolí. Svých respondentek jsem se tázala, jaké jsou nejčastější důvody k rozvodu a proč k nim dochází.

Mezi respondentkami mám pouze Lenku, která si prošla rozvodovým řízením. Mezi důvody rozvodu uvedla finance, nezaměstnanost a nevěru. Finanční důvody a nevěru uvedla také Michaela, která k tomu ještě dodává *„nespokojenost s manželem, stereotyp, osobní pocit nenaplnění a toto vše podle mě souvisí s dnešní dobou a trendy, které jsou nám ze všech stran podsouvány.“* Myslím si, že pokud během manželství dojde ke stereotypu či k osobnímu pocitu nenaplnění, nemusí manželství končit rozvodem, pokud oba budou na svém vztahu pracovat, může se ledacos změnit.

Mezi další důvody, které respondentky patří, když si partneři přestanou rozumět, mají odlišný názor na výchovu dětí, vedení domácnosti. *„Musí být opravdu zásadní důvod. Možná to, že ti partneři si jakoby nerozumí, že by to nemělo být o nějakém chvilkovém nedorozumění nebo chvilkové malichernosti, která časem odezní, ale to že ti lidi získají*

úplně jiný pohled na svět postupem času. Ten vztah se samozřejmě nějak vyvíjí a ze začátku si mohou myslet, že mají stejný názory a stejné zájmy a ono časem se to vystříbří. Časem mohou přijít, že si takhle nerozumí a názor na výchovu dítěte nebo vedení domácnosti mají každý jiný.“ Veronika udává důvod v důležitých životních situacích. Jako příklad uvedla „muž se cítí nevybouřený a hledá pozornost u jiné ženy a doma má upracovanou manželku. Nebo žena se cítí podceňovaná a stresovaná zbytkem rodiny“

Anna uvedla jako důvod k rozvodu komunikaci mezi partnery. „*Je to o tom, že si spolu nepovídají a třeba se před sebou i stydí. Třeba chlap má nějaké představy co by se mu líbilo, jenže jsou třeba nemravní a teď se je stydí říct té svojí ženský, kdyby jí řekl tak by mu třeba vyšla vstříc a on by neměl potřebu hledat jinde. Ženská si potřebuje více povídat. Podle mě je to vše o tom, že si neřeknou svá přání, své potřeby. Takže já si myslím, že to vážně na komunikaci. Hlavně si sdělovat svoje přání, ale i strachy.“* Myslím si, že komunikace mezi partnery často vážně a pokud spolu dva nekomunikují, nemůže vztah fungovat.

Na udržení manželství jen kvůli dětem se pět respondentek shodlo, že lépe je rozejít se, manželé by neměli spolu zůstat kvůli dětem. Zastávají názor, že pro děti je více stresující, když se rodiče hádají a mají mezi sebou spory. „*Přemýšlím, jestli to má cenu třeba ze začátku, když je to dítě malé, ale zase když pak to dítě vidí, že se ti rodiče hádají a řvou na sebe tak je asi zbytečný spolu být. Asi ne, asi to nemá cenu, pokud spolu ti dva nejsou fakt spokojení a třeba i tomu dítěti bude líp, když bude týden u maminky a týden u tatínka. To dítě i pocitově vidí, že ti dva k sobě nemají vztah a že to mezi nimi nefunguje a vycítí to, i když je maličký, takže si myslím, že nemá smysl.“*

Eva je ve své výpovědi rozhodně proti, aby partneři spolu zůstávali kvůli dětem. „*Rozhodně ne. Těm dětem to ublíží, víc než rozvod. To nejde, ty děcka vycítí, že se nemusíte a že to fakt na ně přenášíte a to je lepší jim vysvětlit, že to hold nejde, že maminka s tatínkem spolu nejsou a oni se můžou kdykoliv navštívit. Děcka vycítí, že se ti rodiče neobjímají nebo že se nepřitulí. Myslím si, že i ty děcka jsou šťastnější, když jsou ti rodiče od sebe, když se to těm dětem vysvětlí tak si myslím, že je to lepší než se udržet něco co už je pryč, co už nefunguje. Jak děti mohou být šťastný a spokojený, když vnímají nepřátelský prostředí“*

Andrea a Michaela jsou přesvědčeny, že pokud manželům tento vztah funguje, tak by měli zkusit své manželství udržet. „*Pokud neexistuje opravdu vážný důvod jako je fyzické či psychické týrání ze strany manžela, má smysl snažit se udržet manželství kvůli dětem. Snažit se v tomto případě pochopitelně musí oba manželé, aby to mělo smysl.*

8.4 Role muže a ženy v rodině

Role muže a ženy v rodině se od minulosti velmi změnila. Muž již není brán jako „hlava rodiny“ a žena, je brána jako samostatná osoba, která se zapojuje do rozhodování okolo rodinných záležitostí. Zajímalo mě, jak tuto změnu vnímají mé respondentky a jak se staví k rozdělení rolí ve své domácnosti.

Všechny respondentky se shodly na tom, že spíše preferují tradiční model rodiny, ve kterém má hlavní postavení muž, ale ne v takové míře jako bylo kdysi. Do rozhodování se také zapojují, ale co se týče domácnosti, tam vyžadují, aby žena dělala své ženské práce a muž zase své. Eva uvedla, že takovéto rozdělení si přináší ze své rodiny. *„Já jsem v tomhle byla vychovávána. Já si to docela i přenáším. Libor nevaří a nepere. Snažím se vést tu domácnost já“* Verča k tomu dodává *„Je fajn, že ty ženský mají jiné možnosti a částečně je fajn, že jich mohou využívat, ale pořád to tradiční postavení chlapa jako hlavy rodiny by tam asi mělo být. Není to takový to diktátorství, což dřív podle mě bylo, co řekl chlap, to bylo svatý, ale dneska je fajn, že se ti lidi dohodnou mezi sebou a že se vychází z nějakého kompromisu. Ale v základních rysech si myslím, že je to takhle dobře.“*

Já sama se také přikláním k tradičnímu modelu, že by muž v rodině měl mít určitou autoritu, ale stejně jako říká Verča, mělo by docházet mezi partnery k určitému kompromisu.

Všechny respondentky přiznaly, že jim jejich manžel v domácnosti pomáhá, ale přímo po něm pomoc nevyžadují. Veronika je ráda, když jí manžel občas umyje nádobí a donutí děti po sobě uklidit. Eva dodává, že jí manžel pomáhá s péčí o děti *„zaměstná je, vykoupe, večer čte.“* Anna od svého manžela nevyžaduje vykonávání domácích prací, ale je ráda, když jí pomůže *„Nemá problém tady vyluxovat, ale že bych mu dávala příkazem, je úterý je potřeba vyluxovat tak to ne. Spíš to nechávám, jestli si všimne a jestli mi pomůže. Asi bych řekla, že to od něj nevyžaduju, není to, že by měl přidělený nějaký práce. Nezapojuji ho cíleně, když si všimne tak jo, tak jsem ráda samozřejmě a když ne tak to udělám sama.“*

Verča má domácnost z velké části rozdělenou na ženské a mužské práce, ale co se rozhodnutí týče, tam se snaží o kompromis. *Ten chlap pořád štípe dřevo a ta ženská se stará o domácnost. Já třeba po svém chlapovi ani nechci, aby myl nádobí a aby vysával. Na něj zase připadají jiné věci a zvláště když rodina žije v baráku. Tak tam to tak i vyplívá, že se má starat o ten barák a ženská o tu domácnost.* A dodává, že také záleží, co lidi baví. Pokud muže baví práce na zahrádce či vytírání, nevidí důvod, proč by tyto činnosti nemohl

dělat. „*Mého chlapa baví dělat na zahrádce, i když je tohle normálně ženská práce tak o skleník se u nás stará chlap nebo můj chlap rád vytírá tak prostě vytírá. V základu to u nás funguje tak jako tradiční rozdělení na ženský a mužský práce, ale pokud toho člověka naplňuje nějaká aktivita, která není výrazně mužská nebo ženská tak není problém, aby si ji udělal.*“

8.5 Volný čas v rodině

Volný čas je charakterizovaný jako čas, který máme pouze pro sebe. Zajímalo mě, zda si respondentky, které mají malé děti, najdou chvíli, kterou tráví pouze samy či se věnují svým zájmům, a jak tráví volný čas se svoji rodinou. Podle mého názoru ubývá trávení volného času s rodinou, jelikož rodiče jsou zaneprázdnění svojí prací a na své děti nemají tolik času. Jak to mají mé respondentky? Tráví volný čas jako rodina společně?

Verča mi na otázku „Jak trávíš volný čas?“ pohotově odpověděla, že ona ho nedokáže trávit sama, potřebuje kolem sebe lidi. „*Nemám úplně potřebu se někde zavřít a trávit volný čas sama. Mě to samotný nebaví. Samozřejmě, že teď trávím volný čas tím, že spím, protože toho teď mám málo, ale když to jde tak se snažím ho trávit s lidmi.*“

Volný čas respondentek je momentálně orientovaný na děti. Verča a Andrea mají malé děti, takže veškerý čas obětují péči o ně. Eva mi na tuto otázku odpověděla, že volný čas si teprve začíná tvořit. „*Tím, jak byla Magdalénka do toho jsem byla těhotná, teď Matýsek, a už vlastně Matýsek není závislý jenom na mě a už můžu i odejít tak jsem se teď s Liborem domluvila, že v úterý večer budu chodit plavat. Ráda jsem plavala, takže vždycky v úterý večer, uteču a bude se muset o ně starat on. Je fakt, že hrozně mi chybí čtení. Někam se zavřít s knížkou a přečíst půl knížky za den. To mi chybí.*“

Veronika veškerý čas věnuje dětem a čas sama pro sebe má velmi málo. „*V současné době je pro mě rodina dosti časově náročnou položkou. I když si užívám společné chvíle, mám jen málo prostoru pro sebe.* (smích) *Většinou poslouchání muziky a uklízením. Moc volného času nemám.*“

Anna přiznává, že s manželem mají momentálně na sebe velmi málo času a často tuto otázku doma řeší.

A jaká je hodnotová orientace respondentek? Všechny se shodli, že momentálně je pro ně důležitý čas strávený s dětmi a zdraví všech členů rodiny. Anna je nábožensky založená a své děti vede k modlitbám a ke spořádanému životu. „*Jelikož jsme praktikující katolíci, takže náš životní styl je takový, že učíme děti o Bohu a učíme je modlitby tak to se*

hodně odráží i jak žijeme a vystupujeme navenek. Snažíme se být klidný, nelítat nikde.“ A dodává, že teď je pro ni nejdůležitější čas strávený s dětmi, i když je to na úkor manželství.

I Verča je ráda, když všichni tráví čas společně. „Asi trávit čas společně, to si myslím, že máme oba stejný, i když chlapy to mají asi míň. Nemají takovou potřebu si povídat, ale být spolu a trávit spolu co nejvíc času a dělat spolu co nejvíc aktivit. To není jenom teď, že máme miminko, ale i před tím. Když jsou ti lidi večer doma spolu tak ho mají trávit společně a ne každý v jiný místnosti.“

Všechny respondentky uvedly, že se svoji rodinou nejčastěji provozují sportovní aktivity, jako jsou lyže či plavání, dále procházky v přírodě, návštěva kina. Verča si se svým přítelem po narození dítěte, teprve začínají zvykat na nový život a vytvářejí si i nové aktivity pro trávení volného času. *„Teď je to hrozně těžký říkat, protože je to teď nový, ta role těch rodičů, takže ještě se to nestabilizovalo. Rodinných aktivit teď moc nemáme. Člověk je většinou doma s tím prckem. Dřív jsme třeba hodně jezdili do aquaparku, to nás baví třeba oba, do sauny. Chodili jsme na procházky se psy. Hodně jezdíme na Šumavu, takže tam třeba na houby. Úplně nejsme oba sportovci, že bychom měli potřebu někam vyjždět na kole nebo túry po Šumavě a tak, ale do fit centra jsme si občas spolu zašli, ale spíše takové ty lehčí aktivity.“*

Mít čas pro sebe s malými dětmi je opravdu těžké a mnohdy i nemožné. Podle mého názoru je důležité, aby rodina trávila čas společně pro utužování vztahů, čas pro sebe by si měli najít i partneři, aby se i nadále jejich vztah vyvíjel a nedocházelo ke stereotypu a odcizení.

Závěr

V bakalářské práci jsem se zabývala rodinou a její proměnou v průběhu času. V praktické části jsem se zaměřila na výpovědi respondentek, jak ony samy vnímají proměny rodiny.

Rodina představuje instituci, která se týká nás všech, neboť rodina je první společnost, se kterou se setkáváme a doprovází nás až do konce života, ať už v rodině nukleární, rozšířené či prokreační. Podle výpovědí mých respondentek vyplývá, že rodina je stále na prvním místě a představuje určitou stabilitu, zázemí a podporu. Nesmím opomenout, že respondentky nevnímají pouze svojí nukleární rodinu, ale také ostatní příbuzné, kteří v jejich životě hrají nezastupitelnou roli.

Rodinu začínáme zaznamenávat již v době kamenné a od té doby se značně změnila. Pro pravěk bylo typické, aby žena rodila děti a pečovala o ně a muž se staral o obživu. Ve starověkém Řecku bylo postavení ženy zcela podřízené muži a muži byli nuceni ke sňatku, aby měli svého následníka. Ve středověku vládne patriarchální model rodiny a postupem času se dostáváme k novověku.

Novověk přináší mnoho změn v oblasti rodiny - emancipace žen, muž přestává být jediným živitelem rodiny a souhlas rodičů se sňatkem se stává pouze formální záležitostí.

Největší vývoj a změny rodina zažívá ve 2. polovině 20. století. Dochází ke svobodné volbě partnera, žena se více prosazuje v rodinném životě a dochází k časté rozvodovosti. Tím se dostáváme ke krizím rodiny, které rodina po svém vývoji zažívá. Mnoho párů se rozvádí, mezi nejčastější důvody mých respondentek bývá nevěra, nedostatečná komunikace a zásadní neshody. Mezi další krize rodiny patří i dvoukariérová manželství. Muž i žena jsou zaneprázdnění svojí prací a s dětmi netráví tolik času, kolik by měli. Tuto krizi respondentky nevedly, i ony pracují nebo po mateřské dovolené nastoupí opět do práce. Myslím si, že dítě potřebuje neustálou péči rodičů a žádná kariéra nestojí za to, aby dítě bylo nešťastné. Další krize jako je pozdní mateřství či svobodné matky, respondentky nevedly.

Dochází i ke změně postavení muže v rodině. Mizí jeho striktní autorita a důležitá rozhodnutí nečiní sám, ale se svojí ženou. V minulosti bylo hlavním posláním muže zabezpečit rodinu po finanční stránce a nyní není sám, kdo je živitelem rodiny. Mé respondentky převážně uvedly, že zastávají tradiční model rodiny, ve kterém má muž hlavní slovo, ale převládá určitý kompromis a domluva mezi partnery. Dříve se muž nezapojoval do domácích prací a dnes podle respondentek není nic špatného, když muž po

sobě umyje nádobí nebo se postará o děti. Respondentky nevyžadují po svém partnerovi, aby se účelně staral o domácnost, ale jsou rády, když jim pomůže a i se dokáže postarat o děti.

Z výpovědí všech respondentek vyplývá, že rodina je i nadále nejdůležitější institucí. Myslím si, že hlavním cílem muže a ženy, by mělo být vytvoření fungující a šťastné rodiny, být pro své děti dobrým vzorem, jelikož tak jak se chovají rodiče, budou se jednou chovat i jejich děti.

Summary

The family is an institution that gives us a sense of safety, security, support, to have someone to lean on and to belong somewhere.

Current family moves from the traditional model of the family to postmodern model. Changing ideas about the functioning of the family, marriage, and also changes the distribution of roles between men and women in the family.

Currently, there happens family crisis often. Strong family ties are disintegrating and the family has been postponed to a later age.

Family and a relationships between its members are changing over age. The aim of the thesis is to describe the development of the family and focus on its transformation at present.

The thesis is divided into two parts - theoretical and practical.

Theoretical part comprises six chapters. The first chapter explains the term family and its functions and types. The second chapter focuses on the family history from prehistoric times to the contemporary family. The third chapter deals with the transformation of the family. Here we describe the changes that the family lives and focus on the contemporary family, its characteristics and features. The fourth chapter focuses on the crisis that contemporary family experiences - postponing motherhood, divorce, two career and family with one parent. The last chapter focuses on the role of men and women in the contemporary family. The last chapter is dedicated to the lifestyle of the contemporary family.

For the practical part of my thesis I chose the method of interview with selected family members who describe their views on family, marriage, division of roles between men and women in the family and spending time with family.

For the practical part that the family is still very important institution and the main objective of all those, who are planning to start a family, should be creating a functional and happy family.

Seznam literatury

Monografie

- 1) ABRAMS, L. Zrození ženy: Evropa 1789-1918. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. ISBN 80-7325-060-8.
- 2) ČÁP, J., MAREŠ, J. Psychologie pro učitele. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X.
- 3) DUFFKOVÁ, J et al. J. Sociologie životního stylu. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 237 s. ISBN 978-80-7380-123-6.
- 4) GIDDENS, A. Sociologie. Vyd. 1. Praha: Argo, 1999, s. 157-158. ISBN 8072031244.
- 5) HELUS, Z. Sociální psychologie pro pedagogy. Vyd. 1. Praha: Grada, 2015, 400 s. ISBN: 978-80-247-4674-6
- 6) HENDL, J. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
- 7) HOFBAUER, B. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál, 2004. 176 s. ISBN 80-7178-927-5.
- 8) KRAUS, B. Základy sociální pedagogiky. 1. vyd. Praha: Portál. 2008. 215 s. ISBN 978-80-7367-383-3
- 9) KRAUS, B., POLÁČKOVÁ V. et al. Člověk – prostředí – výchova. Brno: Paido. 2001. 200 s. ISBN 80-7315-004-2
- 10) KRATOCHVÍL, S. Manželská a párová terapie. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-646-9.
- 11) MATĚJČEK, Z. Co, kdy a jak ve výchově dětí. Vyd. 6. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0519-7.
- 12) MATĚJČEK, Z. Dítě a rodina v psychologickém poradenství. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992, ISBN: 80-04-25236-2
- 13) MATĚJČEK, Zdeněk. Rodiče a děti. 2. vyd. Praha: Avicenum, 1989. Rodinný kruh. ISBN: 978-80-7429-797-7
- 14) MATOUŠEK, O. Rodina jako instituce a vztahová síť. Praha: SLON. 1997. 144 s. ISBN 80-85850-24-9
- 15) MAŘÍKOVÁ, H, ed. Proměny současné české rodiny: (rodina - gender - stratifikace). Praha: Sociologické nakladatelství, 2000.
- 16) MOŽNÝ, I. Moderní rodina: (mýty a skutečnosti). 1. vyd. Brno: Blok, 1990. 184 s. ISBN 80-7029-018-8.
- 17) MOŽNÝ, I. Sociologie rodiny. Praha: SLON. 2002. 251 s. ISBN 80-86429-05-9
- 18) MOŽNÝ, I. Rodina a společnost. Vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-86429-87-8.
- 19) PÁVKOVÁ, J. a kol. Pedagogika volného času. 3. vyd. Praha: Portál, 2002, 231 s. ISBN 80-7178-711-6
- 20) SOBOTKOVÁ, I. Psychologie rodiny. Praha: Portál. 2007. 219 s. ISBN 978-80-7367-250-8

- 21) SOKAČOVÁ, L, ed. Kariéra. Rodina. Rovné příležitosti: výzkumy postavení žen a mužů na trhu práce. Praha: Gender Studies (společnost), 2006. ISBN 80-86520-12-9.
- 22) VODÁKOVÁ, A. Rod ženský: Kdo jsme, odkud jsme přišly, kam jdeme?. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-86429-18-0.

Slovníky

- 23) HARTL, P., HARTLOVÁ, H. Psychologický slovník. 3. Vyd. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0873-0
- 24) PETRUSAK, M. Velký sociologický slovník II., P-Ť. 1.vyd. Praha: Karolinum. 1996. s. 749. ISBN 80-7184-310-5

Seznam příloh:

Rozhovor č. 1

Rozhovor č. 2

Rozhovor č. 3

Rozhovor č. 4

Rozhovor č. 5

Rozhovor č. 6

Rozhovor č. 7

1. Co pro vás znamená rodina?

„Rodina je pro mě vším. Po narození Majdy jsem se v první linii nedokázala smířit s tím, že pracující ženská, která je naprosto samostaná, nikdo na ní nevisí, řídí si všechno sama, ale co se narodil Matýsek tak jsem s tím, už tak nějak smířená a v tuto chvíli tak nějak je rodina fakt na prvním místě. Když nad tím člověk přemýšlí, přemýšlíš jak děckama, co s děckama a co můžou a nemůžou, už to jde tak nějak automaticky“

Už jsi se do toho tak zaběhla

„Jo už jo. Už je to takové, že když jsem byla s Majdalénkou a Libor se zdržel v práci. Božínku co s ní budu dělat, úplně jsem z toho byla šílená. Nehledě na to, že jsem nevěděla jak s ní, protože, jo, byla jsem taková, fakt jsem se bála, co s ní, abych jí neublížila, abych něco nedělala špatně. S Matýskem už je to tak zajetý, a když už se Libor zdrží v práci tak říkáš no což, jsou dva a tak co, maximálně (smích) mi poskáčou po hlavě. Hotovo (smích) takže to, je to tak, co pro mě znamená rodina, abych odpovíděla, tak nějak všechno“

2. Jak byste charakterizovali současnou rodinu? Rodina se postupem času vyvíjí, v málokteré rodině již převládá tradiční model, například, že otec je hlavním živitelem rodiny.

Tak takhle to s Liborem rozhodně nemáme, on zůstal v práci, já zůstala s děckama doma, což je logický, že i to kojení, vlastně i následná péče a tak dále. Nehledě na to, že fakt, že konci, když jsem byla v práci, tak už jsem se na mateřskou opravdu těšila, protože už, já nevím, co jsem se bavila s ostatníma ženskýma, že opravdu už tolikrát, měly té práce tak dost, že na mateřskou fakt chtěly, že neměla jsem žádný impuls, jako že už by mě tikaly hodiny (smích), že bych musela mít děti, ale už spíš, že v té práci jako vadilo nebo obtěžovalo a už jsem si říkala pryč, takže vlastně prckové a je fakt, že jsme s Liborem domluvený, že půjdu do práce a že jako, spíš bude partneri, že to nebude, že by byl nějak dominantní a já jsem prostě hlava rodiny, to fakt ne. To když má nějaké takové tiky tak to (smích) docela dám najevo, že takhle to úplně fakt není, že sice jsem na mateřský, doma, že on vydělává, že to tak nebude na furt (smích) takže bych řekla, že znaky té rodiny jsou partneri a co se týká té péče, teď jak jsem doma, jsem já ta první, za kterou jdou, ale je to i tím, že jsou malý, už teď třeba u

Majdalénky, vlastně Libor se teď o ní už dokáže adekvátně postarat. Co se týká jídla, nemusíš nic hlídat, když jí dát i ty hranolky tak přežije (smích) znaky takže jedeme tak nějak nastejno

Takže partnerství

„Hmm, určitě bych nesnesla, kdyby mi Libor dal najevo, že já jsem ta puťka domácí. To bych mu dala najevo, že támhle jsou dveře, kufr máš tady. to bych asi ne to. Já jsem schopná peníze vydělat, když mám čas a prostor, nebo kdyby on zůstal doma tak jsem schopná vydělat, pomalu stejné peníze jako on. Teď už asi ne, ale to je tím, jak člověk vypadne z té práce tak tu kariéru úplně ztratí, veškerý kontakty, všechno. Takže teď by na tom byl líp asi on. Já si v práci docela věřím (smích) nebo věřila, takže kdyby mi Libor dával najevo, že je nějaký bos, to bych hodně narazila.“

Takže jsi samostatná žena?

„Jojo, říkám, dokážu se postarat o sebe i o děti“

3. Určitě znáte vyprávění babičky či prababičky o své rodině. V čem se podle Vás rodina od doby našich babiček a prababiček změnila?

„Určitě, ony museli tahat vodu, my vezmeme kohoutek. My to máme jednodušší. Rozhodně jednodušší, už jen to s těma plýnama, máme jednorázovky, ony musely máchat pleny, že jo, takže ony to měly určitě daleko složitější, co se týká té péče o děti a vlastně i o rodinu jako takovou. Na druhou stranu, ony měly všechno bio, ale musely si to všechno vydržet. Přišly z práce a šly pracovat na pole. Ony se vlastně nezastavily. Já si naklikám na internetu a objedná si nákup a sedím hezky v teple (smích) takže určitě v tomhle tom směru to mám jednodušší. Je to jednodušší, ale právě že ta doba je vlastně tím zrychlenější. Oni měli čas, nikdo je nehonil po telefonu a je prostě potřeba tohle to udělat nebo teď když to vezmu ne přes rodinu, ale přes tu práci tak prostě, když jsem byla v přípravách, tak chlapi, kterým bylo padesát, já když jsem byla v práci, připravovali v mládí projekt, měli na to měsíc, já na ten projekt měla ani ne týden. Tím jak byly telefony, emaily, a takhle všechno tak je to zrychlené. Ale je fakt, že když babičky byly tak opravdu z práce na pole a na děti neměli moc času. Tím jak zase si objednáme nákup tak máme více času na ty děti. Takže je to takové, že každá doba má svoje ony měly lepší přístup ke zdravějším produktům a byly víc na vzduchu. Je

fakt, že mi s těma děckama jedeme na brusle, na výlety. Jsme tou dobou rozmazlený (smích)

4. Říká se, že rodina prochází krizí. Jaké jsou krize současné rodiny a proč k nim dochází?

„Je fakt, že my jsme s Liborem měli krizi, když se vlastně narodila ta Majdalénka, ale když to беру zpětně tak to prostě bylo určitě z obou dvou stran, ale spíš z té mojí, protože tím jak opravdu jsem byla pracující ženská, naprosto samostatná, nikdo mi do toho nekecal, nikdo po mě nic nechtěl a když po mě někdo něco chtěl, tak si prostě musel počkat, až já budu chtít, jako (smích). Jenže teď s těma prckama to nejde, musím se naprosto podvolit těm prckům, protože, ano tvaruješ, směřuješ, ale prostě stejně furt je to otom, že jim vyhovíš naprosto ve všem. Nebo se snažím vyhovět naprosto ve všem. Takže tím, že já jsem celý den byla zavřená s Majdalénkou, ona byla ještě akční, hyperaktivní a i do těch dvou let fakt vzteklá, takže když Libor přišel domů tak jak máš hlavu takovouhle za ten den tak to na někoho musíš vysolit, takže to schytával Libor. Takže vlastně byla krize, opravdu jsme se hádali o tom, že má práci má tu pohodu. Zase chodil z práce unavenej, to je takovej ten střet toho, že opravdu, já toho mám dost, on toho má dost a ani jeden se nechápeme (smích) myslím si, že vlastně tohle byla ta krize, kdy opravdu člověk přechází z jednoho prostředí do druhého a než si na to zvykne tak to prostě házíš na toho druhýho. Jinak si myslím, že jiné krize nejsou. Takový to normální, když má člověk náladu na pytel tak to rád hodí na toho druhýho (smích) Ale tohle byla taková ta největší, co já vnímám, nevím, jak Libor.“

5. Mnoho párů poslední dobou odkládá manželství. Co si myslíte o manželství? Je podle Vás důležité do manželství vstupovat?

„Já určitě. Myslím si, že to je takový bod. Takhle, já jsem se určitě chtěla vdávat, protože, je to velkej mejdan a chtěla jsem bez dětí, protože jsem si ho chtěla užít, že jo a to je vlastně jedna věc (smích), kterou jsem Liborovi říkala, protože on nechtěl, proč, vždyť je to jenom papír, ale jo, určitě, já jsem se chtěla vdávat. Libor nechtěl, tedka zpětně si říkám, že to spíše prospělo Liborovi než mě. Tomu chlapovi, nebo co mám ty páry kolem, že to spíš prospívá těm chlapům, než těm ženským, protože oni zpodobní a mají svoje jistý (smích) a já jsem určitě pro. Má svoje pro i proti, ale spíš, to že jo, tvoříš tím rodinu. Říkala jsem si, já budu mít jiný jméno než Majda ve školce a tak to

ne, jste její mamina nebo teta, nebo co? To jsem si říkala, že ne, chci děti tak budeme mít všichni stejný jméno.“

6. Jaký je Váš názor o soužití dvou lidí na „psí knížku“?

„Když chtějí tak proč ne. Je to jejich věc. Jako já to mám daný, že jo, že rodinu prostě, když chtějí tak co. Jejich záležitost.“

7. Kdy je podle Vás vhodná doba na uzavření manželství a založení rodiny?

„Rozhodně dřív než jsme se vzali my (smích) já nevím. Každý pár kdy chce nebo jak to vnímá. Vzhledem k tomu, že my jsme se poznali ve dvaceti letech tak jsme se vlastně brali ve dvacetiosmy. Ale to je tím, že člověk dělá těch pět let školu, takže to nad tím vůbec neuvažuje pak si říká, budeš chvíli pracovat. Takže ono je to vlastně takový tím, že my jsme se poznali jako mladí a člověk to vnímá takže tak těch šest, sedm, osm je ideální. Těch osm let, že je takových, Libora jsem už musela do toho dokopat (smích) ale zase když si vezmeš páry, kteří poznají v devět a dvaceti ve třiceti, kdy už mají nějakou kariéru, vydělávají si tak ona se ta doba na uzavření toho sňatku podle mě zkracuje, kdežto brácha se spolu brali po čtyřech a po třech měli prcka. A to se poznali taky v těch osmadvaceti, myslím. Ve dvaceti vůbec neuvažuješ, jedeš mejdan jeden za druhým. jak dozraje ta mysl a ten člověk. Moje mamina se vdávala v devatenácti a to si nedokážu představit (smích)“

8. Každé druhé manželství končí rozvodem, jaké jsou podle Vás nejčastější důvody k rozvodu či rozchodu partnerů a proč?

„Třeba u našich to byly peníze, že máma vydělávala málo táta hodně, a sice ze začátku asi byli domluvení, že to prostě nějak ta kooperativa bude, ale asi moc ne. Tak se rozvedli. Přemýšlím, co by pro mě bylo důvodem k rozvodu. Určitě taková vážná nevěra, když by to bylo opravdu to to. Člověk je schopen ledacos zkousnout, už tak úplně zamilovaný není (smích) ale partnera vnímáš spíš tak, že ho máš fakt ráda, vážíš si ho, že to není žádný lempl nebo tak něco, že jako nějaký uklouznutí by bylo důvodem k rozvodu ale tak vážná nevěra, která by nějak trvala tak to určitě. A pak asi takové celkové neshody, rozdílný názorové rozdíly, i když to si mají vyříkat, než se vezmou (smích)“

9. Jaký je Váš názor udržet manželství kvůli dětem?

„Rozhodně ne. Těm dětem to ublíží, víc než rozvod. To nejde, ty děcka vycítí, že se nemusíte a že to fakt na ně přenášíte a to je lepší jim vysvětlit, že to hold nejde, že maminka s tatínkem spolu nejsou a oni se můžou kdykoliv navštívit. Děcka vycítí, že se ti rodiče neobjímají nebo že se nepřitulí nebo je to, na tady máš talíř. Myslím si, že i ty děcka jsou šťastnější, když jsou ti rodiče od sebe, když se to těm dětem vysvětlí tak si myslím, že je to lepší než se udržet něco co už je pryč, co už nefunguje. Jak děti mohou být šťastný a spokojený, když vnímají nepřátelský prostředí (smích)“

10. V posledních letech se žena více zapojuje do společnosti a prosazuje se také v politickém životě. Tento vzestup se projevuje i v rodině. Muž již není hlavním živitelem rodiny a ztrácí status „hlavy rodiny“. Co si myslíte o rozdělení rolí muže a ženy v současné rodině? Mají být čistě ženské a mužské práce?

„Já jsem v tomhle byla vychovávána. Já si to docela i přenáším. Libor nevaří a nepere (smích), ale je fakt, že když už je fakt krizovka a potřebuje vyprat tak a jdi a támhle je pračka. Když už je toho na mě hodně a už nestíhám tak říkám, chceš vyprat? Támhle máš pračku. Snažím se vést tu domácnost já, je fakt, že když já vařím a Libor se mi tam začne motat, tak to mi vadí (smích) takže si sama to vedu, mám ženské práce a že Libor by měl opravovat, ale jsou chvíle, kdy se to tak prolíná. Já někdy vezmu šroubovák a opravím si, když už měsíc čekám, aby mi to pravil (smích). Byla jsem v tom vychovávána, že jsou rozdělené práce a asi jsem si to přinesla. Myslím si, že nejsou rize ženské a rize mužské, ale mám to rozdělné“

11. V ti Libor pomáhá?

„Určitě s dětma. Zaměstná je, vykoupe, večer čte. Takže s péčí o děti. Vynáší nákupy, i když teď nemusí (narážka na právě přivezený nákup z internetového obchodu) a tím, že chodí večer z práce tak toho po něm nemůžu moc chtít.“

12. Jak trávíte svůj volný čas?

„Ted? Jaký volný čas? (smích) Já si teď ten volný čas začínám teprve tvořit. Protože tím, jak byla Majdalénka do toho jsem byla těhotná, teď Matýsek, kojení. Tím jak jsem teď skončila s kojením a už vlastně Matýsek není závislý jenom na mě a už můžu i odejít tak jsem se teď s Liborem domluvila, že v úterý večer budu chodit plavat. Ráda

jsem plavala takže vždycky v úterý večer, uteču (smích) a bude se muset o ně starat on. Je fakt, že hrozně mi chybí čtení. Někam se zavřít s knížkou a přečíst půl knížky za den. To mi chybí. A to je zatím nemyslitejný, protože jsem pořád v pohybu, jinak mě ty děti sežerou (smích). Takže jak říkám jedný volný čas, který jsem si vydobila je to plavčo. Doufám, že postupem času se to bude zvětšovat.“

Dobiješ energii, posilíš se...

„Jo jo, stačí na chvíličku, a aby to tobě nikdo nic nechtěl(smích) už jenom to, že zajedu do Berouna do toho plavečáku a jenom to, že budu hodinu plavat a půl hodinu ve sprše (smích) to mi bude bohatě stačit“

13. Jak byste charakterizovala životní styl Vaší rodiny? Co je pro Vás nejdůležitější?

„Nejdůležitější, abychom měli takový ten základ, jídlo, teplo voda. Potom i program a pobyt s těmi dětmi. Když splníš veškerý jejich požadavky, jsou najezený tak jsou naprosto úžasný. Úžasně si hrají. Také to, že jsou děti spokojený. Čas strávený s těma dětma, to že večer usínají a není to se řevem. Jsou spokojený, a to je dobrá náplň“

14. Jaké nejčastější aktivity podnikáte se svoji rodinou?

„Spoustu výletu a člověk se opravdu snaží vymýšlet nějaký ten program, aby děti byly venku, Majdalénka, aby se vybila, protože má neskutečné energie. Túry, aby se prošla, kola. Ještě maličká na to, abychom chodili po nějakých výstavách nebo hradech, ale ráda bych, časem, aby věděla, že je nějaká historie. A lyže bych chtěla. Člověk je rád vede ke sportu, sice jsme oba lenoši, ale oni nemusí (smích) člověk má vizi, že co nezvládl u sebe tak zvládne u těch dětí. Když já to neumím tak ty budeš (smích) říkala jsem si, že nebudu taková, ale nabídnu. Když je to chytne tak budu ráda (smích)“

1. Co pro vás znamená rodina?

„Rodina pro mě znamená děti, manžel a jistota a stabilita. Co se týče širší rodiny tak tam bych taky zmínila tu stabilitu, protože přece jenom ty vztahy mezi těmi babičkou, dědečkem, vnoučata tak to do života hrozně patří a když to nemá ten člověk tak je pak ochuzenější o to, takže určitě stabilitu. Partnerství a vzájemná pomoc, tolerance.“

2. **Jak byste charakterizovali současnou rodinu?** *„Z mého úhlu pohledu to je, že jsme daleko od rodičů, takže vzdálenosti se prodlužují, jako že bydlíme daleko a ne vždy je to vyváženo tím, že by ti lidi spolu víc komunikovali. Dokud jsem s mámou nezačala podnikat tak bych řekla, že jsme si zavolali tak maximálně jednou za týden, což jiný matky s dcerami si volají podstatně častěji. Přijde mi, že ty rodiny jsou teď uštvány. Ženský jsou na osm a půl hodiny v práci, předtím byly taky, ale mohli dát děti do jeslí, nebo je mohla vyzvednout babička a pak ještě s tím dítětem, že musí mít ty kroužky a teď je toho na tom trhu tolik pro ty děti, že já jsem se se Stázkou dostala do situace, kdy jsme měli v pondělí výtvarku, v úterý plavání, ve středu tanečky a ve čtvrtek chtěla na judo. Což bylo strašně moc. Jsou na kroužcích, v družině a přijde mi, že jsou málo doma.“*

3. **Určitě znáte vyprávění babičky či prababičky o své rodině. V čem se podle Vás rodina od doby našich babiček a prababiček změnila?**

„Život máme pohodlnější, máme pračky, myčky, ale pořád slyšíme, jak jsou ženský utahaný. Dřív bylo větší společenství. Děti se vychovávaly na jedné hromadě. Byl tam strejda nebo teta a ten si vzal všechny ty děti, nebo když se šlo na pole tak se ty děti musely postarat samy ve skupině, samy o sebe a ti rodiče neměli tolik času se jim věnovat a proto je tolik dětí nevysávali, protože děti berou opravdu hodně energie.“

4. **Říká se, že rodina prochází krizí. Jaké jsou krize současné rodiny a proč k nim dochází?**

„No to, že rodina prochází krizí tak to já z mého pohledu nemůžu říct, protože mám stabilní rodinu i jako švagři. Třeba rozvodovost. Co se týče té rozvodovosti tak to je jeden z těch důsledků, všimla jsem si, že jak jsme zvyklí, že klikneme na internetu, že máme všechno hnedka, vezmeme si hypotéku, máme to hnedka, že lidi se odnaučili čekat, odnaučili se být trpěliví a to se samozřejmě přenáší i do vztahů. Manželství není

jenom o tom mít se rád a být šťastný, ale je to spíše o stabilitě a říct si, má to i špatný stránky, ale bez těch by nebyly ty hezký. Kolikrát člověk musí zatnout zuby a táhnout. Co já vnímám ve společnosti tak lidi se odnaučili čekat a neumí si počkat, neumí si našetřit peníze. Když se rozbije pračka, tak tu potřebujete hnedka, ale půjčovat si na dovolenou nebo na Vánoce? Proč? “

5. Mnoho párů poslední dobou odkládá manželství. Co si myslíte o manželství? Je podle Vás důležité do manželství vstupovat?

„Já jsem v manželství ohromně spokojená. Já jsem taková tradicionalistka, takže pro mě manželství je taková jistota. Nechci říct, že toho nějak zneužívám, ale užívám si tu roli ženy. Což si myslím, že některý ženy už nedokážou a možná si o mě někdo zvenčí myslí, že jsem doma starám se o barák, že jsem třeba nějaká slepice, nebo něco takovýho, ale my jsme si tohle s manželem vyříkali a já od něho necítím jakoby, že by mi dával najevo, že jsem doma, ale právě naopak. Tam jde o to jakýho máte partnera. Manželství jako taková instituce, já jsem pro. Děti v tom mají jasno, ony ví, kdo je táta, kdo je máma. I lidi na vás jinak koukají, když máte stabilní manželství a nějak vystupujete už na veřejnosti, děti vás vnímají jako celek. Mě to dává klid do života, takže já jsem pro. Nevím, jestli bych neměla tak dobrou volbu, jestli bych v tom manželství setrvala.“

6. Jaký je Váš názor o soužití dvou lidí na „psí knížku“?

„Já to rozhodně nezavrhnu, protože jsme s manželem taky takhle žili v Praze. Vlastně jsme spolu začali žít už na koleji, tam jsme se setěhovali, jenže to je taková špelunka a pak jsme se sestěhovali, přestěhovali na Anděla, kde jsme bydleli ve velkém bytě, bylo nás víc, každý jsme měli jeden pokoj. Dalo nám možnost se poznat a měli jsme i krizi, předtím, než jsme se měli brát, takovou hodně velkou a nám to pomohlo, že jsme si to mohli srovnat v klidu a ten moment, kdy jsme se rozhodli, že chceme spolu být tak jsme šli do toho naplno a pořád to drží. Určitě bych to doporučila, ať si to vyzkouší, ale má to svý meze, mělo by to být takový přechodný.“

7. Kdy je podle Vás vhodná doba na uzavření manželství a založení rodiny?

„Na uzavření manželství, já jsem si vždycky představovala, že se vdám až s tím klukem budu chodit šest let, mě to teda i klaplo (smích) nevím proč, prostě jsem to tak měla v hlavě nastartovaný. Naši se brali brzo a viděla jsem že to manželství, prostě se

hádali tak já jsem si řekla ne, nebudu se vdávat rychle až po nějaké době vztahu. Spíše bych to vzala od délky toho vztahu a ne od věku. A co se týče založení rodiny. Jindy jsem měla ve dvacetiosmy a už mi to přišlo pozdě. Říkala jsem si, že kdybych začala o pět let dřív, že bych si ještě jedno dítě pořídila, ale teď se na něj už necítím. Co se týče dětí je lepší dřív.“

8. Každé druhé manželství končí rozvodem, jaké jsou podle Vás nejčastější důvody k rozvodu či rozchodu partnerů a proč?

„Že lidi nepovídají. Protože podle mě to není ani o těch penězích. Je to o tom, že si spolu nepovídají a třeba se před sebou i stydí. Třeba chlap má nějaké představy co by se mu líbilo, jenže jsou třeba nemravní a teď se je stydí říct té svojí ženský, kdyby jí řekl tak by mu třeba vyšla vstříc a on by neměl potřebu hledat jinde. Ženská si potřebuje více povídat, potřebuje se vykecat (smích). Podle mě je to vše o tom, že si neřeknou svá přání, svý potřeby. Takže já si myslím, že to vázne na komunikaci. Hlavně si sdělovat svoje přání, ale i strachy.“

9. Jaký je Váš názor udržet manželství kvůli dětem?

„To je právě to, co nevím (smích) Na to nedokážu vůbec odpovědět. Nedokážu říct, ani jsem neviděla manželství, co by takhle žili.“

10. V posledních letech se žena více zapojuje do společnosti a prosazuje se také v politickém životě. Tento vzestup se projevuje i v rodině. Muž již není hlavním živatelem rodiny a ztrácí status „hlavy rodiny“. Co si myslíte o rozdělení rolí muže a ženy v současné rodině?

„Já si myslím, že by ženská byla ráda doma, když si povídám s kamarádkama, tak se jim do práce nechce nebo když se jim chce tak na čtyři pět hodin, částečný úvazek, ale nemají potřebu, běžný ženský, který mají děti, chodí s nimi na kroužky, tak jsou z tý práce unavený, vyšťavený, nestíhají a věřím, že kdyby za nima přišel chlap a řekl by jim já tě uživím a řekl by jim ještě jednu věc a ta je hodně důležitá a budu si tě vážit za to, že jsi doma a že se o ty děti staráš a že je vychováváš. Tak by ty ženský zůstala doma. Myslím si, že ženský se ženou do práce, protože člověk potřebuje být pochláven, ať už od manžela, aby věděl, že není zbytečný a když se k těm ženským nedostane pochvala a uznání za to co dělají s dětmi tak jdou do práce, kde se k nim pochavala

dostane, ale za cenu toho, že jim ty děti stejně nikdo neodpáře. Tu rodinu a barák jim taky nikdo neodpáře a ony jsou potom vyšťavený a našťvaný a už se to veze.“

11. Trváte na rozdělení čistě ženské a mužské práce? (prosím uveďte důvod)

„U nás v rodině to takhle není. V našem manželství to takhle není. Devadesát procent dělám těch domácích pracích já a devadesát procent manžel, zajišťuje. To se zase odvíjí o vzájemný úctě těch partnerů, když vidí, že je mi zle tak jde a udělá dětem jídlo a nebude mě nutit, abych za každou cenu tady obskakovala. Čistě na rozdělení netrvám, ale trvám na tom, že by si ti partneři měli vzájemně poděkovat. Ženská by neměla brát jako samozřejmost, že chlap chodí do práce, měla by mu za to umět poděkovat. Což si myslím, že se děje mnohem víc, že poděkuje žena než chlap za to, že se stará o tu domácnost a o ty děti. Kdyby si vzájemně poděkovali a měli se za t v lásce tak by nebyl problém jít a toho druhého zastoupit.“

12. Jaké je rozdělení rolí ve Vaší rodině? Zapojujete manžela/přítele do domácí práci? V čem Vám pomáhá?

„Zapojuju, ale to vlastně vyplynulo tím, že jsme měli děti rychle za sebou tak pomáhal víc a teď jak děti odrůstají tak už zase pomáhá míň. Přirozeně to vyplynulo, nemá problém tady vyluxovat, ale, že bych mu dávala befelem, je úterý je potřeba vyluxovat tak to ne. Spíš to nechávám, jestli si všimne a jestli mi pomůže. Asi bych řekla, že to od něj nevyžaduju, není to, že by měl přidělený nějaký práce, ale když mi pomůže tak jsem ráda, já taky vyvezu popelnici, dělám kolem baráku. Spíš je to tak, že si všimneme jak tomu druhému můžeme pomoc než aby nás o to musel prosit. Nezapojuji ho cíleně, když si všimne tak jo, tak jsem ráda samozřejmě a když ne tak to udělám sama.“

13. Jak trávíte svůj volný čas?

„To je jedna z věcí, kterou teď hodně řešíme. Jako partneři na sebe máme teď hodně málo času. To je teď pravda.co se týče mě, tak ho máme teď tolik, že to jsem nikdy nezažila (smích) zase mě hodlá svědomí, protože mám živnost tak si říkám musíš dělat, musíš dělat. Takže s tím teď tady tak bojujeme. Spíš, když jsou nějaký příležitosti, třeba Vánoce tak veškerý čas věnujeme dětem, protože chceme, aby měli hezký dětství a pak už se nám nedostává času na sebe.“

14. Jak byste charakterizovala životní styl Vaší rodiny? Co je pro Vás nejdůležitější?

„Jelikož jsme praktikující katolíci takže náš životní styl je takovej, že učíme děti o Bohu a učíme je modlitby tak to se hodně odráží i jak žijeme a vystupujeme navenek. Snažíme se být klidný, nelítat nikde. V tuhle chvíli je nejdůležitější čas strávený s dětmi, protože odrostou a pak už nebudou mít zájem. V tuhle chvíli jsme upnuly veškerý síly i na úkor na nás, což je někdy znát, směrem k těm dětem a chceme být s nima.“

15. Jaké nejčastější aktivity podnikáte se svoji rodinou?

„Jezdíme rádi plavat, chodíme na procházky do lesa a takový že, jsme ještě nebyli na dovolený. Nemáme potřebu někam jezdit. (rodina má velkou zahradu s bazénem, trampolínou a pískovištěm) jezdíme tady po okolí. Manžel s venku s dětmi zatlouká hřebíky, já s holkama věřím.“

1. Co pro vás znamená rodina?

„Rodina je pro mě hlavně zázemí a jistota.“

2. Jak byste charakterizovali současnou rodinu?

„je to doba kdy spolu tráví lidé méně času povídáním si. Máme dobu techniky.“

3. Určitě znáte vyprávění babičky či prababičky o své rodině. V čem se podle Vás rodina od doby našich babiček a prababiček změnila?

„Změnila se v tom, že máme jednodušší život. Máme spoustu techniky, kterou ony neměly, do práce se dostaneme pohodlně autem a nechodíme pěšky jako dřív. Dřív se hodně nadřely.“

4. Říká se, že rodina prochází krizí. Jaké jsou krize současné rodiny a proč k nim dochází?

„Krizí si určitě projde každý, nejvíce asi řešíme pracovní nasazení na úkor rodinného života.“

5. Mnoho párů poslední dobou odkládá manželství. Co si myslíte o manželství? Je podle Vás důležité do manželství vstupovat?

„Řekla bych, že není důležité být v manželském vztahu. Je to o důvěře a toleranci.“

6. Jaký je Váš názor o soužití dvou lidí na „psí knížku“?

„Myslím si, že takový vztah může fungovat, proč by nemohl. Pokud je tam důvěra a tolerance tak manželství ten vztah nijak nezmění.“

7. Kdy je podle Vás vhodná doba na uzavření manželství a založení rodiny?

„Řekla bych asi u každého jinak. Spíš záleží na tom jak s oba partneři cítí, ale asi až po 20 roce.“

8. Každé druhé manželství končí rozvodem, jaké jsou podle Vás nejčastější důvody k rozvodu či rozchodu partnerů a proč?

„Lidé se asi nejčastěji začnou rozcházet v důležitých životních rozhodnutích postupem věku. Příklad - muž se cítí nevybouřený a hledá pozornost u jiné ženy a doma má upracovanou manželku. Nebo žena se cítí podceňovaná a stresovaná zbytkem rodiny. Vídám ale případy zneužívání a násilí. Příčiny jsou různé.“

9. Jaký je Váš názor udržet manželství kvůli dětem?

„Spousta lidí se snaží udržet manželství kvůli dětem, ale pokud jsou tam silné neshody časem se manželství stejně rozpadne.“

10. V posledních letech se žena více zapojuje do společnosti a prosazuje se také v politickém životě. Tento vzestup se projevuje i v rodině. Muž již není hlavním živitelem rodiny a ztrácí status „hlavy rodiny“. Co si myslíte o rozdělení rolí muže a ženy v současné rodině?

„Tak z vlastní zkušenosti musím říct, že hlavou rodiny zůstává muž, už z dominantnější stránky, nicméně bych řekla, že se víc muži zapojují v domácích pracích.“

11. Trváte na rozdělení čistě ženské a mužské práce? (prosím uveďte důvod)

„Netrvám, spíš tak nějak děláme všechno oba.“

12. Jaké je rozdělení rolí ve Vaší rodině? Zapojujete manžela/přítele do domácí práce? V čem Vám pomáhá?

„No řekněme, že jsem ráda, když občas umyje nádobí a donutí děti po sobě uklidit.“ (smích)

13. Jak trávíte svůj volný čas?

„V současné době je pro mě rodina dosti časově náročnou položkou. I když si užívám společné chvíle, mám jen málo prostoru pro sebe. (smích) Většinou poslouchání muziky a uklízením. Moc volného času nemám.“

14. Jak byste charakterizovala životní styl Vaší rodiny? Co je pro Vás nejdůležitější?

„Je to chaos, ale snažíme se být všichni v pohodě a vycházet si ve všem vstříc.“

15. Jaké nejčastější aktivity podnikáte se svoji rodinou?

„Krom povinností jako je psaní úkolů, nákupy, cvičení logopedie máme rádi společné blbnutí, procházky, páteční domácí kino a dobré jídlo.“

Rozhovor č. 4 - Andrea

1. Co pro vás znamená rodina?

„Zázemí, moct se na někoho kdykoliv obrátit.“

2. Jak byste charakterizovali současnou rodinu?

„Skupina lidí, kde největší funkci a povinnost mají rodiče vůči dětem. Dost rodin je bohužel v dnešní době neúplných.“

3. Určitě znáte vyprávění babičky či prababičky o své rodině. V čem se podle Vás rodina od doby našich babiček a prababiček změnila?

„Celá rodina se scházela každou neděli na oběd. Chodívali do kostela. Drželi více pospolu.“

4. Říká se, že rodina prochází krizí. Jaké jsou krize současné rodiny a proč k nim dochází?

„Spěch a shon v dnešní době. Lidé neumí odpočívat a volný čas trávit s rodinou. Kolikrát pak vše končí rozvodem.“

5. Mnoho párů poslední dobou odkládá manželství. Co si myslíte o manželství? Je podle Vás důležité do manželství vstupovat?

„Určitě ano. Vztah mezi mužem a ženou to posune o etapu výš. Je to takový posun zase trochu někam jiná. Můj názor je, že jeden toho druhého si víc váží.“

6. Jaký je Váš názor o soužití dvou lidí na „psí knížku“?

„Zastáncem toho nejsem. Rodina mi přijde taková neúplná, a co potom když děti s otcem se jmenují jinak a matka taky. Přijde, jako kdyby byla cizinec.“

7. Kdy je podle Vás vhodná doba na uzavření manželství a založení rodiny?

„Myslím si, že vztah mezi mužem a ženou k tomu musí dozrát. Podle věku bych to nebrala. Člověk to tak nějak vycítí.“

8. Každé druhé manželství končí rozvodem, jaké jsou podle Vás nejčastější důvody k rozvodu či rozchodu partnerů a proč?

„Nemají na sebe čas, nevěra jednoho z partnerů, najednou si nerozumí, neustále jim do manželství někdo z rodiny mluví.“

9. Jaký je Váš názor udržet manželství kvůli dětem?

„Pokud to funguje, tak proč ne. I když z mé zkušenosti malé děti berou rozvod daleko lépe než dospívající.“

10. V posledních letech se žena více zapojuje do společnosti a prosazuje se také v politickém životě. Tento vzestup se projevuje i v rodině. Muž již není hlavním živatelem rodiny a ztrácí status „hlavy rodiny“. Co si myslíte o rozdělení rolí muže a ženy v současné rodině?

„Pokud to partnerům takto vyhovuje tak proč ne. Otec by si ale i přes to měl udržet hlavu rodiny a matka se starat o domácnost přeci jen jsou vzorem svým dětem.“

11. Trváte na rozdělení čistě ženské a mužské práce? (prosím uveďte důvod)

„Netrvám, manžel mi pomáhá s některými ženskými pracemi, vysaje, uvaří, umyje nádobí a naopak já ráda dělám ty mužské, štukování, spárování dlaždic, malování, sekání dříví (smích)“

12. Jaké je rozdělení rolí ve Vaší rodině? Zapojujete manžela/přítele do domácí práce? V čem Vám pomáhá?

„Úplně rozdělné role nemáme, spoustu věcí děláme společně. Pokud poprosím, aby pomohl tak pomůže vysát, uklidit myčku, úklid“

13. Jak trávíte svůj volný čas?

Procházkou, jdu si zaběhat nebo zacvičit, někdy odpočinkem nohy nahoru (smích)

14. Jak byste charakterizovala životní styl Vaší rodiny? Co je pro Vás nejdůležitější?

„Zatím mi přijde, že je neuspěchaný a klidný, vše se točí kolem půlročního miminka. Chceme být vzorem pro naše dítě a naučit ho vše co naučili naše rodiče a prarodiče. Spíše se obracíme k vesnici a vesnickému životu. Máme menší hospodářství. Malo kdo v dnešní době ještě chová králíky, slepice, kachny, prasata atd. Z mladé generace nikdo

takže mi přijde moje rodina staromódní, ale rozhodně se za to nestydím. Důležitá je pro mě důvěra, tolerance, moct se opřít o partnera a jeden druhého podporovat a udržovat takové to rodinné teplo domova.“

15. Jaké nejčastější aktivity podnikáte se svoji rodinou?

„Jelikož máme půlroční miminko a je zima tak moc ne. Ale hodně jsme podnikaly výlety na Hrady a Zámky po České Republice. S manželem jsme hodně chodili na procházky a krmit zvěř, a pokud vyjde chvilka a malou někdy hlídá tak s ním zajdu velmi ráda. Čas od času rádi zajdeme za kulturou. Manžel je myslivec, takže jsem trochu podlehla i já, takže hodně času v přírodě.“

1. Co pro vás znamená rodina?

„Rodina. Asi nějaký porozumění nebo nějaký pospolitost prostě. Lidi který si rozumí, který mají stejný zájmy a lidi, který jsou rádi spolu. Pro mě rodina neznamená jenom rodina jako maminka, tatínek a miminko, ale já beru i za rodinu svoje rodiče a svoji ségru, se kterou mám výborný vztah. Takže já rodinu chápu jako takhle širší prostě.“

2. Jak byste charakterizovali současnou rodinu?

„Asi si myslím, že současná rodina vzniká později, lidi mají pozdějc děti, tím pádem vzniká rodina pozdějc a asi mnohem akčnější život než měli naši rodiče nebo prarodiče. Moje mamka byla pořád doma, dneska je trend jezdit i s těmi dětmi, třeba už od začátku je brát ven a to. Moje mamka se hrozně diví, když Julii bereme do obchod'áku nebo tak, že na to nebyla zvyklá. Tak asi mnohem akčnější život. Víc výletů a cestování.“

3. Určitě znáte vyprávění babičky či prababičky o své rodině. V čem se podle Vás rodina od doby našich babiček a prababiček změnila?

„Těžko říct. Tak třeba moje babička, co mi vyprávěla tak moje babička byla hrozně úzkostlivá maminka na svoje dítě ale já když si ti to teď uvědomím, tak jsem taky. Ted' bych ještě nepůjčila svý dítě někomu na dlouho na hlídání, mám o ní pořád strach, ale v zásadních rysech se to podle mě nemění. To jak k sobě přistupují členové rodiny a tak. Myslím, že úplně ne.“

4. Říká se, že rodina prochází krizí. Jaké jsou krize současné rodiny a proč k nim dochází?

„Tak asi častější rozvody, že jo. to asi nebylo úplně normální, že by se někdo prostě rozváděl nebo to nebylo tak častý, já jsem teď zrovna říkala, že ještě nedávno se okolo mě všichni ženili a vdávali a teď už třeba moji vrstevníci, někteří rozvádí. Nebylo to úplně normální za našich maminek. Lidi do toho tak snadno nešli, dneska spolu dva roky a řeknou si tak to nejde tak se prostě rozvedeme, a že dřív to tak nebyvalo a to rozhodnutí pro ně nebylo tak jednoduchý. Jako dnes si říct tak se rozvedeme a nebudeme spolu.“

Pouze rozvod bereš jako krizi rodiny?

„Tak asi ještě to, že ty rodiny vznikají pozdějc, a ono to s tím i podle mě dost souvisí, protože lidi si zvyknou asi být jenom samy jako jednotliví individua, zvyknou si na to své pohodlí, a čím jsou starší tím, je to těžší narušit a ve chvíli kdy přijde miminko nebo to tak je to strašná rána pro ty lidi a nejsou zvyklí řešit ty problémy. Dřív byli ty lidi takový v tomhle odolnější. Problémy byli ochotní řešit. Dneska kdykoliv se vyskytne problém tak se jde prostě do rozvodu.“

5. Mnoho párů poslední dobou odkládá manželství. Co si myslíte o manželství? Je podle Vás důležité do manželství vstupovat?

„Já si myslím, že není jako důležité, ale je fajn. My třeba nejsme svoji, ale vdávat bych se chtěla. Já jsem ještě pořád takový ten tradiční člověk, který na to věří, že by lidi měli být svoji, když mají třeba miminko. Já se chci vdávat, ale nemyslím si, že je důležitý, ale podle mě by to mělo tak být, že by lidi měli být spolu oddaný. Ale nemyslím si, že to takhle bere každé, že třeba už třetina lidí nemusí být spolu oddaný, aby prostě spolu fungovali. My spolu taky takhle fungujeme a myslím si, že je to o tom pocitu, jaké z toho člověk má. Já chci mít třeba i stejný jméno jako má moje dítě tak proto se chci vdávat, ale ne jenom kvůli tomu samozřejmě.“

6. Jaký je Váš názor o soužití dvou lidí na „psí knížku“?

„Já proti tomu nic nemám. Není důležitý být svoji a mít na to ten papír, je to spíše o tom pocitu. Pokud má člověk pocit, že ten papír nepotřebují, je takhle spokojený tak nemám s tím problém. My sami teď takhle fungujeme a jako ten rozdíl zásadní v tom nevidím, v tom fungování té rodiny. Je to jenom o tom, že ten člověk má pocit sounáležitosti, když jsou ty dva lidi spolu, když jsou svoji.“

7. Kdy je podle Vás vhodná doba na uzavření manželství a založení rodiny?

„To asi záleží na každém, těžko strašně říct. Jestli je to před tím než budou mít děti nebo až potom. Je to i tempem dnešní doby, my jsme se vzít nestihli. Všechny ty události běžely tak strašně rychle a vstupuje do toho tolik podnětů, že na tu svatbu nebyl čas nebo příležitost se zastavit a říct si tak a teď se vezmeme, asi není daná doba, kdy by se lidi měli brát. Určitě to tak nemusí být v dnešní době, než si pořídíte dítě tak se prostě vezměte. Lidi by se měli chvíli poznávat a alespoň půl roku spolu bydlet a říct si tak nám to funguje tak se vezmeme.“

8. Každé druhé manželství končí rozvodem, jaké jsou podle Vás nejčastější důvody k rozvodu či rozchodu partnerů a proč?

„To má asi každý jinak, ale podle mě to musí být opravdu zásadní důvod. Možná to, že ti partneři si jakoby nerozumí, že by to nemělo být o nějakém chvilkovém nedorozumění nebo chvilkové malichernosti, která časem odezní, ale to že ti lidi získají úplně jiný pohled na svět postupem času. Ten vztah se samozřejmě nějak vyvíjí a ze začátku si mohou myslet, že mají stejný názory a stejný zájmy a ono časem se to vystříbří. Časem mohou přijít, že si takhle nerozumí a názor na vychování dítěte nebo vedení domácnosti mají každý jinej. V určitých zásadních věcech, je těžký toho člověka změnit a asi by se to nemělo úplně lámat přes koleno a snažit se jeden druhýho úplně přetransformovat do někoho kdo není. Ve chvíli, kdy je to něco zásadního tak proti rozvodu nic nemám a asi by se měli ti lidi rozvést, než aby se celý život trápili.“

9. Jaký je Váš názor udržet manželství kvůli dětem?

„Přemýšlím, jestli to má cenu třeba ze začátku, když je to dítě malý, ale zase když pak to dítě vidí, že se ti rodiče hádají a řvou na sebe tak je asi zbytečný spolu bejt. Asi ne, asi to nemá cenu, pokud spolu ti dva nejsou fakt spokojený a třeba i tomu dítěti bude líp, když bude týden u maminky a týden u tatínka nebo nevím, pře týden s maminkou a o víkend s tatínkem. Tak si myslím, že v určitých situacích je lepší a to i tomu dítěti bude takhle líp, než aby se to lámalo přes koleno a zbytečně se ti lidi snažili se přemáhat. To dítě i pocitově vidí, že ti dva k sobě nemají vztah a že to mezi nimi nefunguje a vycítí to, i když je maličký, takže si myslím, že nemá smysl.“

10. V posledních letech se žena více zapojuje do společnosti a prosazuje se také v politickém životě. Tento vzestup se projevuje i v rodině. Muž již není hlavním živatelem rodiny a ztrácí status „hlavy rodiny“. Co si myslíte o rozdělení rolí muže a ženy v současné rodině?

„Já jsem v tomhle tradiční, myslím si, že by chlap neměl chodit na mateřskou, je to samozřejmě na každým. Já bych to osobně nechtěla, abych já chodila do práce a vydělávala bych víc, abych od tří měsíců, půl roku dítěte a chlap aby byl na mateřský. Pořád jsem člověk, který tuhle tradici uznává a který si myslí, že to má důvod, proč to tak je. Ženská se vždycky starala o děti o domácnost a chlap vydělával peníze. Samozřejmě, že se to posouvá, že se ta ženská může realizovat mnohem víc než dřív a je to dobře i já to takhle mám. Jsem ráda, že tu možnost mám, ale ve chvíli, kdy mám

to dítě tak jsem ráda, že s ním můžu být doma a je to takhle správně podle mě. Je fajn, že ty ženský mají jiné možnosti a částečně je fajn, že jich mohou využívat, ale pořád to tradiční postavení chlapa jako hlavy rodiny by tam asi mělo být. Není to takový to diktátorství, což dřív podle mě bylo, co řekl chlap, to bylo svatý, ale dneska je fajn, že se ti lidi dohodnou mezi sebou a že se vychází z nějakého kompromisu. Ale v základních rysech si myslím, že je to takhle dobře.“

11. Trváte na rozdělení čistě ženské a mužské práce?

„Asi ne čistě, ale v těch základních rysech by to mělo být.“

12. Jaké je rozdělení rolí ve Vaší rodině? Zapojujete manžela/přítele do domácí práce? V čem Vám pomáhá?

„Já si myslím, že asi v tom základu to tak je. Je pravda, že rozhodujeme asi oba nějakým stejným dílem, ale to že já zůstávám na mateřský, to tak má být a za to jsem ráda. V rozhodování to máme o nějakým kompromisu a úplně to není striktně, co řekne chlap to platí a co se týká fungování domácnosti tak tam to máme hodně rozdělený na ženský a mužský práce. Ten chlap pořád štípe dřevo a ta ženská se stará o domácnost. Já třeba po svém chlapovi ani nechci, aby myl nádobí a aby vysával. Na něj zase připadají jiný věci a zvlášť když rodina žije v baráku. Tak tam to tak i vyplývá, že se má starat o ten barák a ženská o tu domácnost. Pak je otázka, když bydlí v bytě tak tam je fajn, když se ten chlap zapojí do chodu domácnosti, něco by dělat měl. Ono se to vytřibí podle toho jak ta rodina funguje a jak to má nastavený. Pak je otázka, co ti lidi baví. Mýho chlapa baví dělat na zahrádce, i když je tohle normálně ženská práce tak o skleník se u nás stará chlap nebo můj chlap rád vytírá tak prostě vytírá. V základu to u nás funguje tak jako tradiční rozdělení na ženský a mužský práce, ale pokud toho člověka naplňuje nějaká aktivita, která není výrazně mužská nebo ženská tak není problém, aby si ji udělal.“

13. Jak trávíte svůj volný čas?

„Já když trávím volný čas tak ho chci trávit společně. Jsem člověk, který ti lidi k životu potřebuje asi nemám úplně potřebu se někde zavřít a trávit volný čas sama. Mě to samotný nebaví. Samozřejmě, že teď trávím volný čas tím, že spím, protože toho teď mám málo, ale když to jde tak se snažím ho trávit s lidma.“

14. Jak byste charakterizovala životní styl Vaší rodiny? Co je pro Vás nejdůležitější?

„Asi trávit čas společně, to si myslím, že máme oba stejný, i když chlapy to mají asi míň. Nemají takovou potřebu si povídat, ale být spolu a trávit spolu co nejvíc času a dělat spolu co nejvíc aktivit. To není jenom teď, že máme miminko, ale i před tím. Když jsou ti lidi večer doma spolu tak ho mají trávit společně a ne každý v jiný místnosti.“

15. Jaké nejčastější aktivity podnikáte se svoji rodinou?

„Máme psiska, takže hodně chodíme na procházky. Ted je to hrozně těžký říkat, protože je to teď nový, ta role těch rodičů, takže ještě se to nestabilizovalo. Rodinných aktivit teď moc nemáme. Člověk je většinou doma s tím prckem. Dřív jsme třeba hodně jezdili do aquaparku, to nás baví třeba oba, sanouvali jsme se. Chodili jsme na procházky se pásma. Hodně jezdíme na Šumavu, takže tam třeba na houby. Úplně nejsme oba sportovci, že bychom měli potřebu někam vyjždět na kole nebo túry po Šumavě a tak, ale do fitka jsme si občas spolu zašli, ale spíše takové ty lehčí aktivity.“

1. Co pro vás znamená rodina?

„Rodina, manželé, děti“

2. Jak byste charakterizovali současnou rodinu?

„Rodina moc nefunguje, poslední dobou, začne zádrhel a lidi jdou hned od sebe“

3. Určitě znáte vyprávění babičky či prababičky o své rodině. V čem se podle Vás rodina od doby našich babiček a prababiček změnila?

„Jo, velký, dřív právě rodinu udržovali při sobě a teď nastane jeden zádrhel ať už finanční nebo mezi partnerama a jdou od sebe“

4. Říká se, že rodina prochází krizí. Jaké jsou krize současné rodiny a proč k nim dochází?

„Řekla bych, že finanční, vztahy mezi partnerama, nevěra a násilí. Řekla bych, že teď i hodně lidí alkohol, to si taky myslím, že hodně řeší“

5. Mnoho párů poslední dobou odkládá manželství. Co si myslíte o manželství? Je podle Vás důležité do manželství vstupovat?

„Nechtější se vázat, řekla bych, že ano. Myslím si, že by to tak mělo být, že nějaké zázemí, aby to fungovalo a rodina byla pohromadě“

6. Jaký je Váš názor o soužití dvou lidí na „psí knížku“?

„Myslím, že to nefunguje (smích). Nejsem pro“

7. Kdy je podle Vás vhodná doba na uzavření manželství a založení rodiny?

„Kolem roku, když spolu choděj, nebo ať spolu zkusí žít a pak si myslím, že by se měli vzít. Až vztah dojde do nějaké fáze, ale určitě by spolu měli začít žít, myslím si, že je velký rozdíl, když spolu chodí a spolu žijí, pak poznají ty chyby a zlovyky toho druhého.“

8. Každé druhé manželství končí rozvodem, jaké jsou podle Vás nejčastější důvody k rozvodu či rozchodu partnerů a proč?

„Finance, nezaměstnanost, nevěra“

9. Jaký je Váš názor udržet manželství kvůli dětem?

„Myslím si, že ne. Nefunguje to. Myslím si, že lepší, když to mezi těmi partnery nefunguje, že jdou od sebe. I děti to vnímají, když to mezi těmi dospělými nefunguje. Je lepší, když jsou odděleně a jsou spokojený ty děti.“

10. V posledních letech se žena více zapojuje do společnosti a prosazuje se také v politickém životě. Tento vzestup se projevuje i v rodině. Muž již není hlavním živatelem rodiny a ztrácí status „hlavy rodiny“. Co si myslíte o rozdělení rolí muže a ženy v současné rodině?

„Měly by být váhy vyrovnaný. Myslím si, že se může i muž zapojit, ale mělo by to být tak nastejno s tou ženskou.“

11. Trváte na rozdělení čistě ženské a mužské práce? (prosím uveďte důvod)

„Řekla bych, že vzájemný. Aby i muž umyl nádobí a žena vzala kladivo do ruky, některý to umějí (smích)“

12. Jak trávíte svůj volný čas?

„Sportem, výletama“

13. Jak byste charakterizovala životní styl Vaší rodiny? Co je pro Vás nejdůležitější?

„Asi zdraví“

14. Jaké nejčastější aktivity podnikáte se svoji rodinou?

„Hory, lyže, spíše sporty, chodíme do kina“

1. Co pro vás znamená rodina?

„Pod pojmem rodina společné soužití dvou a více osob, které si vzájemně pomáhají při každodenních životních starostech, sdílejí společné radosti. Je to místo, kde najdeme pomoc, podporu a lásku. Širší rodinou rozumím i rodiče, prarodiče, sourozence a další příbuzné. I ty, se kterými třeba díky bydlení v jiném světadílu (smích) nejsme v každodenním kontaktu, ale máme je takřkajíc v srdci a v srdci jim podporu posíláme na dálku.“

2. Jak byste charakterizovali současnou rodinu?

„Moderní rodiny se liší, podle mě snad více než kdy jindy a nedají se charakterizovat v pár větách, který sedí na všechny obecně. Snad jediné – dnešní rodina si v současné době může budovat vlastní identitu, fungování a principy, protože tato doba to ve všech směrech umožňuje.“

3. Určitě znáte vyprávění babičky či prababičky o své rodině. V čem se podle Vás rodina od doby našich babiček a prababiček změnila?

„Tradiční hodnoty bývaly jiné. Konkrétně můžu jmenovat rozdělené role v domácnosti – muž vydělával, ženy měly 2 a více dětí a staraly se o domácnost.“

4. Říká se, že rodina prochází krizí. Jaké jsou krize současné rodiny a proč k nim dochází?

„Myslím, že častou příčinou bývá finanční stránka, v dnešní době mají lidé často tendenci srovnávat svůj životní styl s okolím. Doba je uspěchaná, vše se děje rychleji, lidé chtějí stihnout všechno, mít všechno a pokud možno co nejdříve.“

5. Mnoho párů poslední dobou odkládá manželství. Co si myslíte o manželství? Je podle Vás důležité do manželství vstupovat?

„Ano, podle mne manželství jako takové má velký smysl.“

6. Jaký je Váš názor o soužití dvou lidí na „psí knížku“?

„Je to každýho osobní věc, ale můj názor v tomto souvisí s předešlou otázkou.“

7. Kdy je podle Vás vhodná doba na uzavření manželství a založení rodiny?

„Nikdy a nebo vždy (smích). Toto se opravdu nedá správně určit, každý z nás je jiný a má jiný životní hodnoty.“

8. Každé druhé manželství končí rozvodem, jaké jsou podle Vás nejčastější důvody k rozvodu či rozchodu partnerů a proč?

„Finanční problémy, nevěry, nespokojenost s manželem, stereotyp, osobní pocit nenaplnění a toto vše podle mě souvisí s dnešní dobou a trendy, které jsou nám ze všech stran podsouvány.“

9. Jaký je Váš názor udržet manželství kvůli dětem?

„Myslím, že pokud neexistuje opravdu vážný důvod jako je fyzické či psychické týrání ze strany manžela, má smysl snažit se udržet manželství kvůli dětem. Snažit se v tomto případě pochopitelně musí oba manželé, aby to mělo smysl.“

10. V posledních letech se žena více zapojuje do společnosti a prosazuje se také v politickém životě. Tento vzestup se projevuje i v rodině. Muž již není hlavním živitelem rodiny a ztrácí status „hlavy rodiny“. Co si myslíte o rozdělení rolí muže a ženy v současné rodině?

„Myslím, že je v pořádku, když má, pokud to oběma stranám vyhovuje, žena vyšší plat, v případě, lepšího zaměstnání. Není to v dnešní době nic skandálního.“

11. Trváte na rozdělení čistě ženské a mužské práce?

„Ne.“

12. Jaké je rozdělení rolí ve Vaší rodině? Zapojujete manžela/přítele do domácí práce? V čem Vám pomáhá?

„Manžel má časově hodně náročné zaměstnání, do domácích prací se nezapojuje, osobně jsem na tom ani nikdy netrvala.“

13. Jak trávíte svůj volný čas?

„S našimi dětmi. Aktivně, různými sporty, výlety a nebo odpočinkem a užíváním si, že se máme.“

14. Jak byste charakterizovala životní styl Vaší rodiny? Co je pro Vás nejdůležitější?

„Doufám, že spíš zdravější než nezdravý, každopádně akční, různorodý, někdy ještě pořád trochu chaotický (smích). Nejdůležitější je pro mne zdraví, nás všech.“

15. Jaké nejčastější aktivity podnikáte se svoji rodinou?

„Sportovní. V letním období jízdy na kole, túry, ježdění na koních, tenis. V zimě jezdíme na lyže, bruslíme.“